ڪرڻ شڪار تن سين درست لکي ٿو
بِسمله چئي شاکر ڏانهن منجهان چڏبو ڪو

جڏهن ڊوڙي شڪار کي وڃي رسيو سو
گهاءُ ڪيائين تنهن کي تيز تکائي جو

جيسين وڃي رسيا تيسين مري رهيو
تہ ڪِيڻ حلال تنهن جو منجهہ "هدايا" چوءِ

پر جيڪو حيوان ڦاڙيندڙ نہ ٿئي اصل الائي
جهڙو اُٺ ڪ ڍڳو ڪ هجو ڪ ڪبوتر ڪُمري

جي بچيائين تنهن کي شڪار ڏانهن بسم الله چئي
تنهن وڃي ماريو شڪار کي مٿا پهس پئي

تہ ڪيڻ سندي تنهن جي ڪانهي ڏُرستي
مگر جي جيئرو ليندو تہ ذبح تنهن ڪبي

ٻيو شرط شڪار جو چيائون اهڙو
تہ ڪجي شڪار جنهن حيوان سين سو سيکاريل هوءِ

"وَمَا عَلمتُم مِنَ الجَوَارِحِ مُكَلِبِينَ" [1] خالق فرمايو
پر سڪڻ حيوان جو بن يتين چون

هيڪڙو ڪارڻ پکي ٻيو چوپاين
ڪتو ڪ چيتو ڪ ٻيا چوپايا

سڪڻ سندي تن جي آهي علامت اها
جيئن وڃي آڻي شڪار کي شڪاري مَهدا

ثابت رساڻي تنهن کي پاڻي منجهانس نہ ڪاءِ
جو نہ ڪاڏائين شڪار منجها لڳ ٿي پيرا

تڏهن مُعلَم سو ٿيو شڪار تنهن سين رهاء
پر جيسين اجان ڪِيڻ ڇڏيائين پهرين بن شڪارن جو

تيسين ڪِيڻ تن ٻنهي جو حلال مور نہ هوءِ
ءِ جان ٽن شڪارن منجهان لڳه نہ ڪاڏاءِ

تڏهن صحي قول ڪري سو حلال لکياءِ
ٻيو مڙئي پويون موچارو چياءِ

پڻ جي ٿي پيرا کين چکي ڪتو شڪار منجها
ٿي شڪار ڪيائين تنهن سين گهٽائي پيرا

تنهن پڃاڻان جو شڪار جهليائين ڪاڏائين تِئان
تہ اي شڪار حرام ٿيو ڪاڏائين جنهن کان

جڏهن ڪاڏو هوندائين تنهن منجها اڳي رساڻئا
ءِ جان ڪتي آڻي رساڻيو شڪار شڪاري کي

(1) ترجمو: ءِ جن جانورن کي توهان شڪار سيکاريو ٿا (انهن جو کيل شڪار حلال آهي) پارو 6، سورة المائده، آيت 4

www.maktabah.org

وَرِي مُوتِي تَه مَنجَا دُورِي ڪِ جَڙِي ڪِ وَرِي شِڪَارِي ٽِڪَرُو ايلِيوڏُونه ڪَتِي

تَڪِين ٽُڪَرِي اِن صُورتِين شِڪَار حَرَام ٿِيَنِي پَرِ جِي ڪَاڏاءِ رِسَائِنَا اَلِي ٽُڪَرُو ڪُوشت جو

ڪِ ڪُل ڪَاڏاءِ تِهجِي ڪِ ڪَرِ تِياءِ هَڏَرُو ڪِ پَڪَرَائِندِي مَنجهَايَڪِي جِي ڪُو جِياءِ تُڪَرُو

ڪِ جِهنبُ جِياءِ تِهجِي ڪِ جَنبُوتَه جُو تَان اَهڙِي ڪِيَنِي جَاهِلُ جو شِڪَار دُرُس ٿِيءِ

نَڪِ ڪَابُو شِڪَار تِهجُو مُوتِي ڪُوبِيُو جِيسِيئِ وَرِي تَرِي پِيرَا لَڳِين نَجَذِبَندو

پَرِ جِي سَبِيتَ وَڏِي ڪَالِيُون مَنجهِ ڪِتَابَ لِڪِي جَڏِهِ ڪِتِي جِي جَرحَ رَسِي شِڪَار مَرِي

ءِ جَان اِيُو جِيرُو هَتِ شِڪَار نَجِي تَه مُوتِي ذَبحُ سُوڪِيُو بِسمِلِ سَاڻ وَرِي

تَڏِهِ ڪِين حَلَال تِهجُو مُومِنَ مَتِي ثُونِي ڪِتِي ڪَاڏُو مَنجهَ اِهڙِي ڪَرِي

حُڪمُ جِيئِي بَدَن جُو يَا نَجُو جِنسِ شِڪَار جِي بَدَن مِڙِن مُسَلِّمِين ڪِتِي جِهُوَاهِي

پَرِ جِي شِڪَار جَن پَڪِين سِن ثُونِي بَازِ جِيَا سِڪَرَ سَنَدَا لِي تِنِي اُهِيَان اِهڙَا

جَن فَرمَانِم شِڪَارِي جِي تِين سِيُورَا جِهڙَ صُورتِي تِنِي تِهرَا جَن مُوتِيَا

جَڏِهِ ڪُونَ مُوتِي اِيُو بَازُ تَرِي پِيرَا تَڏِهِ مَعلُومُ سُوتِيُو ڪَانِ شِڪَار لَاءِ

جِي بَازَ ڪَاڏُو شِڪَار مَنجَا حَرَامُ سُونهُو اِهِي دُرُسُ مُومِنَ لِي ڪِين تَه سَنَدُ

حُڪمُ نَدَا اِهِي پَڪِين جُوَان ڪَالِمِ جُو يَا مِين جهُو پَرِ جِيڪَڏِهِ بَازُ يَجِي وُءُ بَازَ نَه ڪَنَا

ڪُوتَن سِن نَا سِيُو مُوتِي مَالِڪَ دَانَه تَڏِهِ شِڪَار تِهجُو بُجهُ ڪِين نَاهِ رَوَا

جِيسِيئِ مُوتِي اِجَابَتَ نَڪَرِي تَرِي پِيرَا تَرُو شَرطُ شِڪَار جُو ڪَاتِبِ لِي ڪُهِنَ

جَن جِي شِڪَار جَن هَتِيَار نَه تِڪَاسِي هُونَ ثُونِي تَه لَه ڪِجَاءِ ڪَاتَ مَنجهَ اَڳِ جَنَ

www.maktabah.org

وري موٽي تنهن منجها ڊوڙي ڪ چري ڪ وڍي شڪاري ٽڪرو اڇليو ڏانهن ڪتي

تہ ڪِيڙ ڪري ان صورت ۾ شڪار حرام نہ ٿئي پر جي ڪاڏائين رسائڻئا اڳي ٽڪرو گوشت جو

ڪ ڪل ڪاڏائين تنهن جي ڪ ڪرٽيائين هڏڙو ڪ پکڙاندي منجها پکي جي ڪو ڇپيائين ٽڪرو

ڪ ڇهنب ڇپيائين تنهن جي ڪ ڇنبو تنهن جو تان اهڙي ڪتي جاهل جو شڪار درس نہ هوءِ

نہ ڪي ڪائبو شڪار تنهن جو موٽي ڪو ٻيو جيسين وري ٽي ٻيرا لڳہ ڪِيڙ نہ ڇڏيندو

پر اي سي تڏهوڪيون ڳالهيون منجهہ ڪتاب لکي جڏهن ڪتي جي جرح سين پئي شڪار مري

ءِ جان آئيو جيئرو هٿ شڪاري جي تنهن موٽي ذبح سو ڪيو ٻسمله ساڻ وري

تڏهن ڪِيڙ حلال تنهن جو مؤمنن مٽي توٽي ڪتي ڪاڏو منجهانس ڪنهن جاهلي ڪري

حڪم ڇيٽي ءِ ٻڌن چوپڙين جو جن سين شڪار ڪجي ان مڙن مسئلن ۾ پڙ ڪتي جهو آهي

پر ڪجي شڪار جن پکين سين توڙي باز ڪ ٻيا سکڙ سندا ئي تن جي اُهجاڙ اهڙا

جيئن فرمان ۾ شڪاري جي ٽين سي پورا ڇِهر ڪوٽي تن کي تِهر اڇن موٽيا

جڏهن ڪونڊ سين موٽي آيو باز ٽي ٻيرا تڏهن معلم سو ٽيو لائق شڪار لاءِ

جي باز ڪاڏو شڪار منجها تہ حرام سو نہ هوءِ آهي دُرس مؤمنن کي ڪِيڙ تنهن سندو

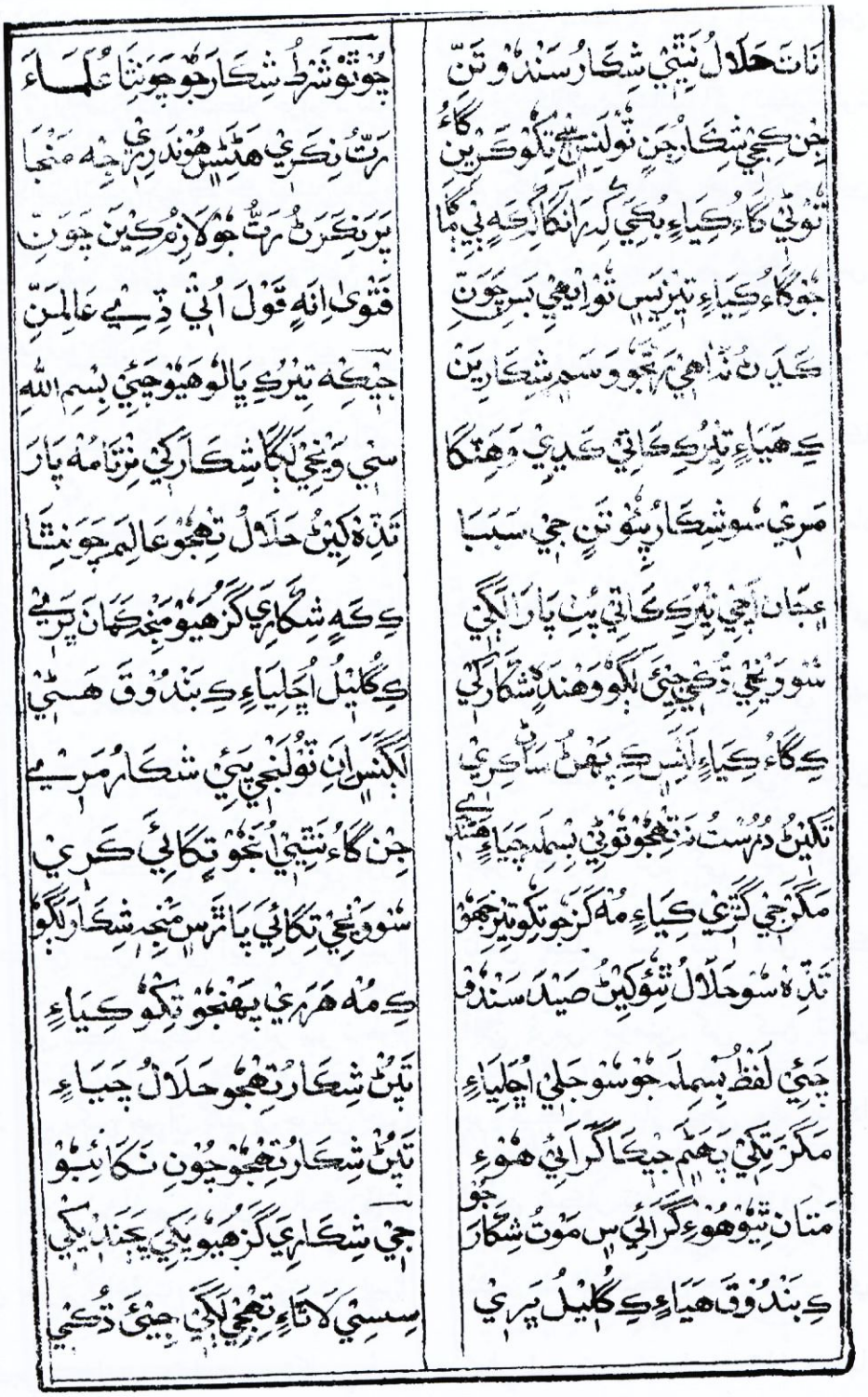
حڪم نہ آهي پکين جو ان ڳالهہ ۾ چوپاين ڇِهو پر جيڪڏهن باز ڀڄي وئو بازدار ڪنا

ڪونڊ سان نہ آئيو موٽي مالڪ ڏانه تڏهن شڪار تنهن جو بچڙو ڪِيڙ ناه روا

جيسين موٽي اجابت نہ ڪري ٽي ٻيرا ٿئون شرط شڪار جو ڪاتب اي ڪهن

جيئن ڪجي شڪار جن هٿيارن سين تکا سي هُون توٽي لوه ڪ رکِ جا ڪ ڪاٽ منجها گهڙجن

www.maktabah.org

ناتَ حلال نیتی شکار سند و تن
چونتو شرط شکار جو چونتا علماء

جن کی شکار جن تولن نے تکو کرین گاء
رہت نکری ہتس ہوندر ری جہ منجا

توتی گاء کیاء بکی کہ انکار کہ بی ما
پر نکرن رہت جو لازم کین چون

جو گاء کیاء تیز یس تو ایھی بسر چون
فتوی انہ قول اتی ذی عالمن

کدن نہ اھی رجو وسم شکارین
جیکہ تیر کی یا لوھیو جی بسم اللہ

کیاء تیر کاتی کدی وھتکا
سی وینجی لگا شکار کی نہ تامہ پار

مری سو شکار پتو تن جی سبا
تذکین حلال تھجو عالم چونتا

عجاں اجی نہ کاتی پٹ پار لگی
کہ شکاری کر ھیو منجھ کمان پر ہے

سو ریجی ڈھی جی لگو وھند شکار کی
کہ گلیل اجلیاء کہ بندوق ھتی

کہ گاء کیاء اس کہ پھل سا کری
لگنس ان تولنجی ہی شکار مر ہے

تکین دہست نہ تھجو تو ٹی بسملہ جیاء ہے
جن گاء نتی انجو تکا ئی کری

مکر جی گر ہی کیاء مہ کر جو تکو تیر جھو
سو ریجی تکا ئی پا تر س منجھ شکار لگو

تذکہ سو حلال تھو کین صید سند ق
کہ مہ ھر ہی پھنجو تکو کیاء

جی لفظ بسملہ جو سو جلی اجلیاء
تین شکار تھجو حلال جیاء

مکر تکی پھم جیکا گر انی ھوء
تین شکار تھجو جون نکا ئبو

متان تیو ھوء گر انی س موت شکار جو
جی شکاری گر ھیو یکی یکند یکی

کہ بندوق ھیاء کہ گلیل یر ہی
سسی لاتاء تھجی لگی جیئ دکھی

www.maktabah.org

نا ته حلال نہ ٹئي شڪار سندو تن
چوٽون شرط شڪار جو چون ٿا علماء

جيئن ڪجي شڪار جن ٽولن سين سي ٽِکو ڪرين گهاڻ
رت نڪري هڏ سين هوند وري جنهن منجها

توڙي گهاڻ ڪيائين بُکي ڪ رلن ڪ ڪنهن بي ماڳا
پر نڪرڻ رت جو لازمِ ڪين لکن

جو گهاڻ ڪيائين تيزي سين ته ايهي بس چون
فتويٰ انهي قول تي ڏني عالمن

ڪيڏ نہ آهي رت جو وس ۾ شڪارين
جي ڪنهن تير ڪ پالو هنيو چئي بسم الله

ڪ هنيائين تير ڪ ڪاتي ڪنهن وهٽ ڪا
سي وڃي لڳا شڪار کي نِرتا مُنهن پارا

مري سو شڪار پيو تنين جي سببا
تڏهن ڪِيڙ حلال تنهن جو عالم چون ٿا

۽ جان اچي تير ڪ ڪاتي پٽ پارا لڳي
ڪ ڪنهن شڪاري گز هنيو منجهه ڪمان پري

سو وڃي ڏُکي جيئن لڳو وهنده شڪار کي
ڪ ڪُليل اُڇلیائين ڪ بندوق هڻي

ڪ گهاڻ ڪيائين لڻ سين ڪ پهڻ ساڻ ڪري
لڳڻ سين ان ٽولن جي پئي شڪار مري

ته ڪيڙ دُرست نہ تنهن جو توڙي بسمله چيائين هڏندي
جيئن گهاڻ نہ ٹئي ان جو تڪائي ڪري

مگر جي گهڙي ڪيائين مُنهن گز جو ٽِکو تير جِهو
سو وڃي تڪائي پاڙ سين منجهه شڪار لڳو

تڏهن سو حلال ٹيو ڪِيڙ صَيد سندو
ڪ مُنهن هَرڙي پَهڻ جو ٽِکو ڪيائين

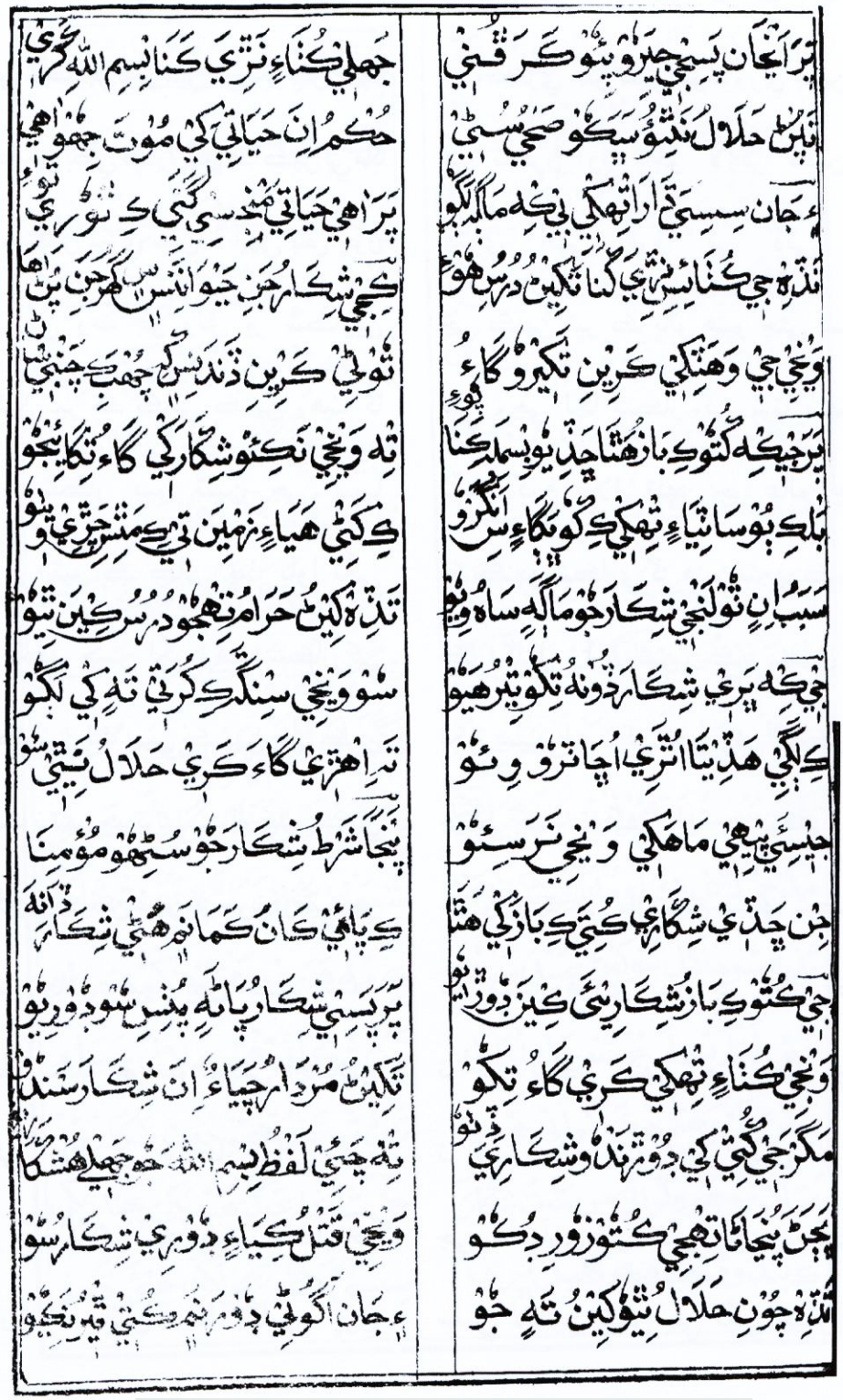
چئي لفظ بسمله جو سو جهلي اُڇلیائين
ته پڻ شڪار تنهن جو حلال چيائين

مگر ٽِکي پهڻ ۾ جيڪا ڳرائي هوءِ
ته پڻ شڪار تنهن جو چون نہ ڪائبو

متان ٹيو هوءِ ڳرائي سين موت شڪار جو
جي شڪاري گز هنيو پکي پڃندي کي

ڪ بندوق هنيائين ڪ گليل پري
سِسي لاٽائين تنهن جي لڳي جيئن ڏُکي

www.maktabah.org

پر ايڪان پسجي جيرو ٿيو ڪر ڦني ۽ جهلي ڪناءِ نرتي ڪنا بسم الله ڪري
ٽين حلال نٿيو سيڪو صحي سڀٽي ۽ حڪم ان حياتي ڪي موت جهو اهي
ءِ جان سسي تہ ارا تهڪي پي ڪه مالڪ لگو ۽ پر اهي حياتي مڃسي گئي ڪ ٿو ري
ڏڏه جي ڪنا ايس ٿي ڪنا تڪين درس هو ۽ ڪجي شڪار جن جيو انس سڪ جن پاڻ ها
ونجي جي وهنڪي ڪرين تڪيرو ڪاءِ ۽ ٿولي ڪرين ڏندس ڪ جهب ڪ جنبي ٿا
پر جيڪه ڪتو ڪ بازهٿا جڏيو بسملڪنا ۽ ته ونجي نڪتو شڪاري ڪي گاءِ ٽڪا ٻجو
بلڪ ٻوسانيا ءِ تهڪي ڪ ڪو ٻگاءِ سڪ انگرو ۽ ڪ ڪٽي هياءِ زمين تي ڪ مٽي جڙي ٿو
سبب ان ٿو لنجي شڪار جو ماڳه ساه وڃو ۽ تڏه ڪين حرام تهجو درس ڪين ٿيو
جي ڪه پري شڪار ڏونه ٽڪو ٻر هيو ۽ سو ونجي سنگ ڪ ڪري ته ڪي لگو
ڪ لڳي هڏيتا ٿري اڇا تروٿو ۽ ته اهڙي گاءِ ڪري حلال ٿيئي سو
جيسي پيهي ماهڪي ونجي نرسو ۽ پنجا شرط شڪار جو سٺهو مومنا
جن جڏي شڪاءِ ڪيئي ڪ بازڪي هٿا ۽ ڪ پائي ڪان ڪمان نه هٿي شڪار ڏانڊه
جي ڪتو ڪ باز شڪاريئي ڪين ڏوڙ ٿو ۽ پر پسي شڪار پاڻه پنس سوڏو ڏريو
ونجي ڪناءِ تهڪي ڪري گاءِ ٽڪو ۽ ٽلين مرڏار جياءِ ان شڪار سندو
مگر جي ڪئي ڪي ڏوڙ تڏو شڪاري ڏ ٿو ۽ ته جيئي لفظ بسم الله جو جهلي هشڪا
پڃڻ پنجا ٻاتهجي ڪتو ڏور ڏڪو ۽ ونجي قتل ڪياءِ ڏوري شڪار سو
تڏه جون حلال ٿيو ڪين ته جو ۽ ءِ جان اگوٽي ڏ ڏهر نم ڪٽي ته ٻڌو

www.maktabah.org

پر اڃان پسجي جيئرو پيو ڪر ڦُني جهلي ڪُنائين نڙي ڪنا بسم الله ڪري

تہ پڻ حلال نہ ٿئو سيڪو صحي سڏي حڪم ان حياتيءَ کي موت جِهو آهي

ءِ جان سِسي ڏاران تنهن کي ٻي ڪنهن ماڳ لڳو پر آهي حياتي منجهس گهٽي ڪ ٿوري توءِ

تڏهن جي ڪنائس نڙي ڪنا تہ ڪِيڻ دُرس هوءِ ڪجي شڪار جن حيوانن سين سي گهرجن پڻ اها

وڃي جي وهڻ کي ڪرين تکيرو گهاء توٽي ڪرين ڏندن سين ڪ چهنب ڪ چنبي سان

پر جيڪهن ڪتو ڪ باز هٿا ڇڏيو ٻسمله ڪنا پوءِ تنهن وڃي نڪئو شڪار کي گهاء تِکائي جو

بلڪ ٻوسائيائين تنهن کي ڪ ڪو ڀڳائينس انگڑو ڪ ڪٽي هنيائين زمين تي ڪ مٽس چڑهي وينو

سبب ان ٽولن جي شڪار جو ماڳهين ساهه ويو تڏهن ڪيڻ حرام تنهن جو دُرس ڪين ٽيو

جي ڪنهن ڀري شڪار ڏانهن تکو تير هنيو سو وڃي سنگ ڪ ڪُر تي تنهن کي لڳو

ڪ لڳي هڏي تان اُڏري اُڃاترو ويو تہ اهڙي گهاء ڪري حلال نہ ٿئي سو

جيسين پيهي ماهه کي وڃي نہ رسئو پنجون شرط شڪار جو سڏهو مؤمنا

جيئن ڇڏي شڪاري ڪتي ڪ باز کي هٿا ڪ پائي ڪان ڪمان ۾ هڻي شڪار ڏانه

جي ڪتو ڪ باز شڪاري ڪين ڏوڙايو پر پسي شڪار پاڻهي پُنس سو ڏوڙيو

وڃي ڪُنائين تنهن کي ڪري گهاء تکو تہ ڪِيڻ مُردار چيائون ان شڪار سندو

مگر جي ڪتي کي ڏوڙندو شڪاري ڏٺو تنهن چئي لفظ ٻسمله جو جهلي هُشڪاريو

بچڻ پڃاڻا تنهن جي ڪتو زور ڏُکيو وڃي قتل ڪيائين ڏوڙي شڪار سو

تڏهن چون حلال ٽيو ڪِيڻ تنهن جو ءِ جان اڳوٽي ڏوڙڻ ۾ ڪتي ڦير نہ ڪيو

www.maktabah.org

www.maktabah.org

ڪ ٻيندڙ لفظ بسم الله جو ٻيندي نہ ڇيو
تان شڪار ڇيائون حرام سو جي ماڳهين مُئو

مگر جي ليي جيئرو تہ ڪهي ڪائبو
پڻ جيڪڏهن ڪتو ڪ باز هيڪڙو جو معلم آه

تنهن اڇي ماريو شڪار ڪو وهنده ڊوڙ ڪري
پر اصل ڪنا ان جي پروڙ ڪان پوي

تہ اي ڊوڙئو آهي پاڻهي ڪ ڊوڙايو ڪنهن ٻي
تڏ پڻ ڪِيڻ ان شڪار جو درس ڪين لکي

پڻ جي شڪاري نہ اڇليو شڪار ڏانهن هٿا پنهنجي هٿيار
پر ڪوڙي ڇڏيائين ڪنهن ڦاهي ۾ نيئي تير ڪ ترار

ڪوڙڻ وقت بسم الله جي پڻ ڪيائين سنيار
اڇي وڃجي تن سين مري پيو شڪار

تہ پڻ ڪيڻ تنهن جو آهي نہ موچار
"عيني" ۽ "تبيين" ۾ آهي اي پچار

توڻي ترار ڪ تير پاهنجو ڪنهن ماڳ مٿاهون رکيو
واءُ سِٽاڻو جو لڳو تنهن ڪٽي هيٺ هنيو

سو اڇي لڳو شڪار کي پريندي مئو
تہ ڪِيڻ تنهن جو مؤمنن کي ڇيائون ٻچڑو

مگر جي ڪان هيڪڙو پٽ اتي رکيو اڳ هو
اڇي لڳو تنهن کي مٿا ڪان ٻئو

جو هو بسم الله سين ڪنهن شڪاري هنيو
اُڏڻي تنهن سين ڊوڙيو ڪان پٽ وارو

تنهن وجي لڳندي شڪار کي ماڳهين ماريو
تہ ڪِيڻ ڇيائون تنهن جو آهي موچارو

توڻي شڪاري ڪُليل هنئي ڀري زور منجها
ڪ ڪاتي اڇليائين ڪ پهڻ ڪو پر ڇئي بسم الله

تنهن وجي ڪنيون قوت سين ڪان پٽ اُتا
سو وجي لڳو شڪار کي ڪان ٽِڪائي پارا

جيسين ڊوڙي رسيا تيسين وِئس ساه
تہ پڻ ڪِيڻ تنهن شڪار جو آهي حلالا

ڪر هو شڪاري اُڇليو ڪان اصل ڪنا
جي ڪنهن ڏٽو اڏامندڙ پکي منجهہ هوا

تير هنيائين تنهن ۾ بسم الله ڇئي مُها
سو پکي ويو نڪري تهين تير ڪنا

www.maktabah.org

پِرَاجِي لَگُوكِهِ بِي شِكَارِكِي مُوتِنْدِي مِتَا — تَپُنْ سُوحَلَالُ تِيُوسِكِي يَادِ كِجَاهُ

چِهْ شَرْطُ شِكَارُجُوَاهُو فَرْمَايِنْ — جِنْ شِكَارِي وَقْتِ شِكَارِجِي بِسْمِلَهْ يَادِ كَرِينْ

نَالُوبِهْجِي رَبَّجُوزَرْجَايِيْ كِيمْ چِدِينْ — پَرَبِجِي وِيئِي وِسَرِي بِسْمِلَهْ شِكَارِيَكِي

تَدِلَادُرُسْتُ شِكَارُجُومُؤْمِنْ مَتِي — وَقْتُ چُوتُنْ جُوبِسْمِلَهْ جِي سُٹِي يَادِ كِجِي

جُهْرُوكُتُوبِ بَازُهُتَايَمْدِي جِي لِكَانْ — جِي پُهِرِكَانْ اَچِلِي بِسْمِلَهْ پُوءِ چَوِءِ

شِكَارُحَرَامُ تِيُوجَانْ جَايِيْ كَرِي — تُوٹِي كُتُوبِ بَازِجِدِينْدِي بِسْمِلَهْ جَايِي

تَدِ يُجَاتَا بِسْمِلَهْ جِي تِهِلِي هُشْكَارِيَا — تَشِكَارَانْ صُورَتَمْ دُرُسِ مُورِيَا

پُنْ جِي كُتُوبِ بَازِجِدِينْدِي يَجَاءِ لَفْظَ — پُنْ نَجِدْتَاءِ جَاشَنْدِيَا بَلَكِ وَسَرِي وَ

اَيَاكُتُونَرَسِيُوشِكَارِكِي تَاوَرِي يَادِ سِيُو — بِسْمِ اللّٰهِ تَهِ سَاعَتَمْ شِكَارِي چِيُو

وَيَنْجِي كِيَ بَازَمَارُوشِكَارُتِهَانِيُوءَ — تَپُنْ سُوحَلَالُ نَتِيُوسَارِي سَپَ سِيُنْهُ

مَكَرْ جِي كَانْ هَنْدِي كِهِلِي بِسْمِ اللّٰهِ وَسَرِي — اَيَانْ كَانْ نَرَسِيُوتَانْ مُوتِي يَادِ اَيِي

جِي جَيَاءِ تَدِهِ تَحَلَالُ چُونِ تِيئِي — اِنِ بِنِ مَسْئَلَنِ وِچِمْ فَرْقُ اِيتَرُوَاهِ

تَكَانْ نَمُوتِي مُورَهِ وُجُوهَتَا — پَرَكُتِيءِ بَازِكِي مُوتِي كُوتْ كِجِي

تُوٹِي اَچِي سَدْسِ هُنْدَ شِكَارِي ذِي — اِنِ بِنِ مَسْئَلَنِ وِچِمْ فَرْقُ كِيَاءُ لِئِي

تَاتَارْخَانِي كِتَابِمْ اِنَهِ پَرَايِي — پُنْ لَازِمُ لِكِيَاءُ شِكَارِيَنِي تَسْمِيَهْ يَادِ

جُهْرَاچِلِي كَانْكِي جِي بَازُكُتُو — جِي بِسْمِلَهْ پَاتْ نَجِيَاءِ چَوِءِ كُوبِيُو

تَكَمِنَانِيَنْدُ مُورَهِ چَنْ تَهِ جُو — پُنْ هِيُ مَسْئَلُو شِكَارِيَكِي يَادِ كُوكَرِجِي

www.maktabah.org

پر اچي لڳو ڪنهن ٻي شڪار کي موٽندي مٿا
تہ پڻ سو حلال ٿيو سکي ياد ڪجاه

ڇهون شرط شڪار جو اهو فرمائين
جيئن شڪاري وقت شڪار جي ٻسمله ياد ڪرين

نالو پنهنجي رب جو ور جاڻي ڪيم ڇڏين
پر جي ويئي وسري ٻسمله شڪاري کي

تڏهن دُرست شڪار جو مؤمنن مٿي
وقت چوڻ جو ٻسمله جي سڻي ياد ڪجي

جهڙو ڪتو ڪ باز ڇڏي جي ڪ کان اُڇلي
جي پهرين کان اُڇلي ٻسمله پوءِ چوي

تہ شڪار حرام ٿيو جان جاڻي ايئن ڪري
توڻي ڪتو ڪ باز ڇڏيندي ٻسمله جاڻي ڇڏيائين

تنهن پڃاڻا ٻسمله چئي تنهن کي هُشڪاريائين
تہ شڪار ان صورت ۾ دُرس مور مَ ياءِ

پڻ جي ڪتو ڪ باز ڇڏيندي نہ چيائين لفظ بسم الله جو
پڻ نہ ڇڏيائين جاڻندي بلڪ وسري ويو

اجان ڪتو نہ رسيو شڪار کي تا وري ياد پيو
بسم الله تنهين ساعت ۾ شڪاري چيو

وڃي ڪتي ڪ باز ماريو شڪار تهان پوءِ
تہ پڻ سو حلال نہ ٿيو ساري سڀ سڌو

مگر جي ڪان هڻندي ڪنهن کي بسم الله وسري
اجان ڪان نہ رسيو تان موٽي ياد اچي

جي چيائين تڏهين تہ حلال چون ٿئي
انهي ٻنهين مسئلن وچ ۾ فرق ايترو آه

تہ ڪان نہ موٽي مورهين ويو جو هٿا
پر ڪتي ۽ باز کي موٽي ڪوٽ ڪجي

توڻي اچي سڌ سين هوند شڪاري ڏي
ان ٻن مسئلن وچ ۾ فرق ڪيائون اي

"تاتارخاني" ڪتاب ۾ انهي پر آهي
پڻ لازم لکيائون شڪاري تي، تہ بسم الله پاڻ چوي

جهر اُڇلي ڪان کي ڪ بچي باز ڪتو
جي ٻسمله پاڻ نہ چيائين چوي ڪو ٻيو

تہ ڪم نہ ايندو مورهين چوڻ تهين جو
پڻ هي مسئلو شڪاريءَ کي ياد ڪئو گهرجي

www.maktabah.org

جن بسملہ جی جہ تیر انی سوئی اچلی
جن بسملہ جیاء ڈھر انی ھیکڑی

سوواری وڏاء پئی مکہ سبب کریں
کدی ھیاء کان پئو بسم اللہ ری

نکیں حرامڑتہ شکار جو جی پئی سوڑی
جانسی جیڑو نلیں تذبح تہ نکجی

پئو جیکہ کتو دی بانجڈو بسملہ جی
وڑی کو نیاء تھکی جڈ ٹاء پئو

پڑ بسملہ جڈ یاء جانی بجیڑی پوئی
تشکار جیاء بجڑ تو جوانی کتو دی بازی

ستاشرط شکار جو ساری سٹجا
تھوئی شکاری تن منجاذبح جن دو

جن کرھوند و مسلم سو کتابین گنا
مشرک مجوسی مرتد جو شکار تانڑھا

مکڑ جی کتو کی بازمجوسی جو شکار
تو ٹی مجوسی پاٹ سیکار ولکہ مومن

جی شکار تھیں مومن کری تر واجون
پئو شکاری کڑ جی اھڑ و جوا یتر و جی

تہ شکار بسملہ ری حلال کین تی
پئو جانی بسم اللہ جی وقت شکار جی

نات شکار تھجو دہ ست نہ آھے
کڑ ئو شکار حرم لکیاء حرام

پئو صید تہ جو جڑ و بد وجہ احرام
لا تقتلوا الصید وانتم حرم ومائی علا

اتاشرط شکار جو پئو سٹی یاد کجا
تجذہ شکاری کتو دو رایو بسملہ جی

تذہ سو کتو رسن ری شکار جی بی ھواج
سنی تلی نکری نکا مانی کاء

نکو وی قرار و چم سٹی تذیری جاء
پڑ جی جیتے کیو کذہ کو ان کمن منجا

وینجی قتل کیاء شکار کی تہ پنجا تا
تذہ سو حرام تیو کیئو ماڑ ن کا

جانسی جیڑو نلیں کمجی نہ نڑیا
مکڑ عادۃ لکیاء ھیکڑی تی منجی تن

www.maktabah.org

جيئن بِسمله چئجي جنهن تير اتي سوئي اُڇلجي
جيئن بِسمله چيائين پهرين اتي هيڪڙي

سو واري وڏائين پتي ۾ ڪنهن سبب ڪري
ڪڍي هنيائين ڪان ٻيو بسم الله ري

ته ڪِيڏ حرام تنهن شڪار جو جي پئي سو مري
جانسين جيئرو نه لهي ته ذبح تنهن نه ڪجي

پڙ جي ڪِهين ڪتو ڪ باز ڇڏئو بسمله چئي هيڪڙو
وري ڪونٿيائين تنهن کي ڇڏيائين ٻيو

پر بِسمله ڇڏيائين ڇاڪي ٻجهي اي پويون پيرو
ته شڪار چيائون بچڙو جو ان ڪتي ڪ باز ڪيو

ستون شرط شڪار جو ساري سُڌيجا
ته هوءِ شڪاري تن منجها ذبح جن روا

جيئن ڪر هوندو مسلم سو ڪ ڪتابين ڪنا
مُشرڪ مَجوسي مُرتد جو شڪار تا نه رهاءِ

مگر جي ڪتو ڪ باز مجوسي جو سيکاريل آهي
توڙي مجوسي پاڙ سيکاريو ڪ ڪنهن مومن ٻئي

جي شڪار تنهن سين مؤمن ڪري ته روا چون ٿئي
پڙ شڪاري گهرجي اهڙو جو ايترو ٻجهي

ته شڪار بسمله ري حلال کين ٿئي
پڙ ڇاڪي بسم الله چئي وقت شڪار جي

نا ته شڪار تنهن درست نه آهي
ڪرڙ شڪار حرم ۾ لکيائون حرام

پڙ صَيد تنهن جو بَڏو جنهن احرام
"لاَ تَقتُلُوا الصَيدَ وَ اَنتُم حُرُمٌ"[1] فرمائي علام

اٿون شرط شڪار جو پڙ سڌي ياد ڪجا
ته جڏهن شڪاري ڪتو ڇوڙايو بسمله چئي مُها

تڏهن سو ڪتو رسڙي شڪار جي ٻي ڪري هاج نه ڪا
سنهي ٽلهي نه ڪري نه ڪا ماني ڪاءِ

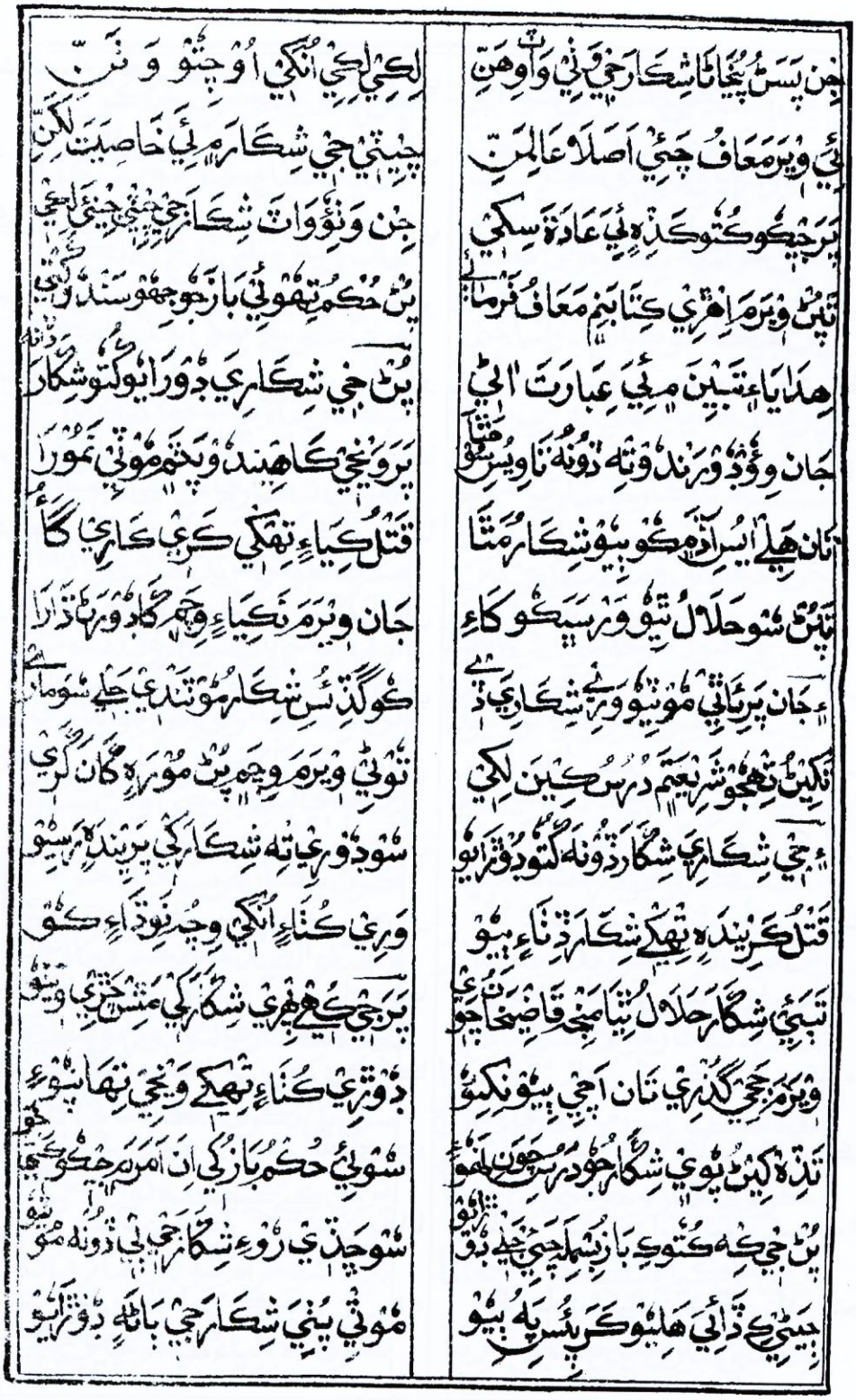
نه ڪو وڻي قرار وچ ۾ پسي ٽڏيري جاءِ
پر جي ڪتي ڪيو ڪڏهن ڪو اِن ڪمن منجها

وجي قتل ڪيائين شڪار کي تنهن پچاڙا
تڏهن سو حرام ٿيو ڪِيڏ ماڙهن کا

جانسين جيئرو نه لهي ڪهجي نه رهاءِ
مگر عادت لکيائون هيڪڙي ٿئي منجهه چيڙن

(1) ترجمو: (اي مومنو!) نه ماريو شڪار کي حالانڪ توهان احرام ۾ آهيو. (پارو 7، سورة المائده، آيت 95)

www.maktabah.org

جن پس پنجا تا شکار جي ونی وا وهن
لکي لکي انکي اوچتو وتن
ٻي ويرمعاف چئي اصلا عالمن
چيتي جي شکار مئي خاصيت لکن
پرچيکو ڪتو ڪڏهن ٻي عادة سکي
جن ونئوات شکار جي جيئن جيئن لکي
ٽين ويرمافري ڪتابن معاف فرمائي
پٽ حڪم تهوني بازجو جهو سندو ڪي
هدايا عتبين مئي عبارت الي
پٽ جي شکاري ڏورايو ڪتو شکار
جان وڏ ورند وته ڏونه تاويس ٿيو
پروڻي ڪاهند وٽهم موني نمورا
تان هيلي ايس آدم ڪو ٻيو شکار متا
قتل ڪياء تهكي ڪري ڪاري گا
ٽين شو حلال ٿيو ورسيکو ڪاء
جان ويرمر نکياء وچم گاڏو ورهاڏارا
ء جان پرڻائي موٽيو ورني شکاري ڏي
ڪو گڏ ٿس شکار موتندي جلي سوما
ٽڪين ٿهجو شريعتم درس ڪين لکي
ٽوني ويرمر وچم پٽ مورهه گان ڪري
ء جي شکاري شکار ڏونه گتو ڏوڙايو
سود ڏوريا ته شکار کي پرينده رهيو
قتل ڪرينده ٿهكي شکار ڏناء ٻيو
ورني ڪناء انکي وچ نوڏاء ڪو
تبي شکار حلال ٿيا منجه قاضي صاحب جو
پرجي ڪي ڏهري شکار کي مشن جڙي ويو
ويرمر جي گذري تان اچي ٻيو نکيو
ڏوڙي ڪناء ٿهكي ويجي تهانيو
تڏهه ڪين ٻوني شکار جو در سجون لهو
سوئي حڪم بازکي ان امر مر جيڪو
پٽ جي ڪه ڪتو بازبسملچي جيڏو
سوچڏي روء شکار جي ڏونه موٽيو
جيڏي ڏائي هليو ڪر پس پويو
موٽي پني شکار جي باڻه ڏوڙايو

www.maktabah.org

جيئن پسڻ پجاڻان شڪار جي ونڊي واڻ وِهن ۔ لِکي لکي ان کي اوچتو وڻن

اي ويڑ معاف ڇئي اصلا عالمن ۔ ڇيڻي جي شڪار ۾ اي خاصيت لکن

پر جيڪو ڪتو ڪڏهين اي عادت سکي ۔ جيئن ونيو واڻ شڪار جي ڇيڻي جيئن لکي

ته پڻ ويڑم اهڙي ڪتابن ۾ معاف فرمائي ۔ پڻ حڪم ٿِهوئي باز جو، جهو سندو ڪتي

"هدايا" ۽ "تبيين" ۾ اي عبارت آڻي ۔ پڻ جي شڪاري ڊوڙايو ڪتو شڪار ڏانه

جان وئو ڊوڙندو تنهن ڏانهن تا ويس سو هڻا ۔ پر وڃي ڪاهيندو پَٽ ۾ موڻي نہ مورا

تان هلي آيس آڏ ۾ ڪو ٻيو شڪار مڻا ۔ قتل ڪيائين تنهن کي ڪري ڪاري گهاڻ

ته پڻ سو حلال ٿيو ور سڀ ڪو ڪاءِ ۔ جان ويڑم نہ ڪيائين وڇ ۾ ڪا ڊوڙڻ ڏارا

۽ جان پريان ٿي موٽيو وري شڪاري ڏي ۔ ڪو گڏيس شڪار موٽندي جهلي سو ماري

ته ڪِيڻ تنهن جو شريعت ۾ ڏُرس ڪين لکي ۔ توڙي ويڑم وڇ ۾ پڻ مورهين کان ڪري

۽ جي شڪاري شڪار ڏانهن ڪتو ڊوڙايو ۔ سو ڊوڙي تنهن شڪار کي پرينده رسيو

قتل ڪندي تنهن کي شڪار ڏنائين ٻيو ۔ وري ڪنائين اُن کي وڇ نہ وڏائين ڪو

ته ٻئي شڪار حلال ٿيا منجهه "قاضي خان" چوي ۔ پر جي ڪُهي پهرين شڪار کي مٿس چڙهي ويئو

ويڑمَ جهجهي گذري تان اچي ٻيو نِڳيو ۔ ڊوڙي ڪنائين تنهن کي وڃي ٿِهان پوءِ

تڏهن ڪِيڻ پوئين شڪار جو ڏُرس چون نہ هوءِ ۔ سوئي حڪم باز کي ان امر ۾ جيڪو ڪتي جو

پڻ جي ڪنهن ڪتو ڪ باز ٻِسمله ڇئي جهلي ڊوڙايو ۔ سو چڏي روءِ شڪار جي ٻي ڏانهن موٽيو

جيڏي ڪ ڏائي هليو ڪر پِيس پهه پيو ۔ موٽي پئي شڪار جي پاڻهي ڊوڙيو

www.maktabah.org

وڃي ڪناءِ ٿيڻ کي تڏهن حرام ٿيو
پر جي لهڻ جي ورتڪ هجي حلال ڪڍو

جي ڪنهن ڪان اڇلايو شڪار ڏونهن جي بسم الله
سو لڳي ڪنهن ديوار سان سٽ ٿو ٿيو پر نه

ورڻ لڳو شڪار کي موت ڏي ويرا
تڏهن ڪيئن سو حرام ٿيو جي ماڳ ۾ وسي ساه

مگر جي نه ڏسي ديوار ۾ ۽ ڪنهن سو سامهون
وڃي لڳو شڪار کي حلال چون ٿيو

پر جي ڪنهن شڪار ڏونهن هيڪڙو ڪان اڇليو
سو پڻ جي ڪنهن شڪار ۾ وڃي پئي لڳو

تنهن شڪار کي وچ ۾ تياڻ نه ايندي ڪو
پر جي ڪنهن شڪار ۾ تير هنيو بسم الله جي

سو وار ۾ موتايو پر ڏونهن واسڻائي لڳي
اڃي لڳو شڪار کي موت ڏي ويرا

تڏهن سندي تي جي پرهن منع ڪئي
جا موتايا پر ڏونهن پر جيڏي ڏاڍي ڏانهن

تڏهن ڪيئن ٿيو شڪار جي اختلاف اهي
ڪن ڪتابن ۾ جيئن ٿر واءَ

جن پاسو ڪري نسڪيو اهري واءَ ڪنا
سائي سباجي شريعت سڀ جي سپ ڪنا

نوءَ شرط شڪار جو ڀڻي ياد ڪرهو
جن کي شڪار پر شريعت ڀڻي ڪتو ڪو اهڙو

جائز نه ٿي شريعت شڪار جهڙو جو
جي اڃي ڪنهن شڪار کي پن ڪتن قتل ڪيو

پر هو سڃاڻ هيڪڙو ڄاڻ سي مڪو
ڪي پن سڃاهيڪڙو ان سي شڪار ٿيو هو

ڪي دور وقت ڪٽي هيڪڙي ٿي بسم اڃي هو
ڪي هوتن گان هيڪڙو ٿيا ٿه دور ڏو

تڏهن شڪار حرام ٿيو پن جو ڪنو
جي ڪڏهن شڪار کي ڪتو ٿه ڪي

شڪار جهڙو جو شريعت حلال اهي
پئو ڪتو شريعت ڀڻي تملم تهنيڪي

پر شڪار ڏوڻي سڃڻ سو ڏنائس واري
تڪين ٿه شڪار جو ڪراهت لکي

www.maktabah.org

وجي ڪنائين تنهن کي ته پڻ حرام ٿيو
پر جي لهبو جيئرو ته ڪُهي حلال ڪبو

جي ڪنهن کان اُڇليو شڪار ڏانهن چئي بسم الله
سو لڳي ڪنهن ديوار ڪ وڻ سين موٽيو پُٺ ڏانه

وري لڳو شڪار کي موٽندي ويرا
ته ڪِيڻ سو حرام ٿيو جي ماڳهين ويس ساه

مگر جي نڪري ديوار ڪ وڻ منجها سو سلهون ويو
وجي لڳو شڪار کي ته حلال چون ٿيو

پڻ جي ڪنهن شڪار ڏانهن هيڪڙو کان اڇليو
سو پيهي تنهن شڪار منجها وجي بي لڳو

ته ٻئي شڪار موچارا ٿيا شڪ نه آڻي ڪو
پڻ جي ڪنهن شڪاري تير هنيو بسم الله چئي

سو واري موٽايو پٺ ڏانهن واء سٽاڻي لڳي
اچي لڳو شڪار کي موٽڻ ويو وري

ته ڪيڻ سندي تنهن جي پڙهين منع ڪئي
۽ جان موٽائس نه پٺ ڏانهن پر جيڻي ڏائي ڏانه

تڏهن ڪِيڻ ۾ تنهن شڪار جي اختلاف آه
ڪن ڪتابن ۾ چيائون ته روا

جيئن پاسو ڪري نه سگهبو اهڙي واء ڪنا
سائين سڀاجهي شريعت ۾ سهنج سپ ڪئا

نائون شرط شڪار جو پچي ياد ڪرهو
جيئن ڪتي شڪاري سين شريڪ نه ٿئي ڪتو ڪو اهڙو

جائز نه ٿئي شريعت ۾ شڪار جنهن جو
جي اچي ڪنهن شڪار کي بن ڪتن قتل ڪيو

پر هو منجهان هيڪڙو مجوسي مُڪو
ڪ بن منجها هيڪڙو اڻ سيکاريو هو

ڪ ٻوڙ وقت ڪُتي هيڪڙي جي بِسمله چئي نه هوءِ
ڪ هو تني کان هيڪڙو پاڻهي ڊوڙيو

تڏهن شڪار حرام ٿيو ٻنهي جو ڪنو
۽ جي ڪڏهن شڪار کي ڪُنو تنهن ڪتي

شڪار جنهن جو شريعت ۾ حلال آهي
ٻيو ڪتو شريڪ نه ٿيو قتل ۾ تنهن کي

پر شڪار وئو ٿي پڄندو سو ڏنائينس واري
ته ڪِيڻ تنهن شڪار جو ڪراهت لکي

www.maktabah.org

كن سا تنزيه چي پر فتوى تحريم اتي هدايا ۽ محيط مري مسئلو اتي

مگر جي شڪار جي چار ڪان ڪيا ۽ برڪتي شڪار ۽ جي حلو ڪري ٻڌي ڏور ڪيا ۽

ته وڃي همت سان هن جئين وڏي شڪار جليا ۽ تذڪيه شڪار حلال ٿيو منجهه ڪتاب ڪيا ۽

ان قدر ڪري ايترو ڪراهت جوڙ نا هو ان مڙني مسئلن ۾ حڪم بازسندو

اهي جيا ۽ ٿهڙو جهڙو ڪتي جو جو شڪار ڪجي ڪانسوٽ صحيح ٿيو

جي ڪه ڪان شڪار کي بسملہ سان هيو پر مڙس ته شڪار ڏواڇليو پهٽ گرو

وڃي ٻئي لڳا شڪار کي پئي سو مو تماڪ ته جو ڇڙ ۽ مومن جي مڪو

ڏه شرط شڪار جو ڇڙ هن هي جيو جن مڙس شڪار پس شريڪ ٿي شڪار کو

هروانا ۾ شريعتم شڪار جه جو نات ٿي حرام ٿو ڪين شڪار سو

توڙي بسملہ جي شڪار ڏونه گهه مسلم تيرهيو ورڻ مجوسي هيو ٿهتا ڪان ٻيو

ڪيو ئي پٽ مسلم هيو پر بسم الله نه جيو اڃي ڪان ٻوئي پهريتي نه گو

لگڻ ڪري ٿهي مڇس زور زياده ٻيو ته پڻ ڪاڪان پهرڻ وڃي شڪار ڪنو

تهن سو حرام ٿيو ورسي سيو ڪوڙ ڪ هيو ٿي ڪان شڪار ڏوگه مسلمان

پر ڪيڏ ستڏي سينگ جي طاقت تيس گا آڃي مجوسي ٿهڪي ڪيائي ڪمان

وڃي مار ۽ شڪار کي لڳي اچڻ ڪان تهن ڪين ٿهجو حرام ڪري جان

ڪ ڪيائي ٿ ڪما نجو مسلمان هو پر بسملہ جڏياڻ جائي تهن حڪم هو

جي ڪن مجوسين شڪار ڏونه ڪان هيان اڃي شڪار ڪندو تن جي ڏ پا

www.maktabah.org

كنين سا تنريهه چئي، پر فتويٰ تحريم اُتي
"هدايا" ۽ "محيط" ۾ اي مسئلو آڻي

مگر جي شڪار جي پچار کان ڪيائين
پر ڪتي شڪاري تي حملو ڪري ٻُڪي ٻوڙ وڌائين

تنهن وجي همت سين هن جي وڌي شڪار جهليائين
تڏهن شڪار حلال ٿيو منجهه ڪتاب لکيائين

ان قدر ڪري ايتري ڪراهت چون ناه مورا
ان مڙن مسئلن ۾ حڪم باز سندو

آهي چيائون تهڙو جهڙو ڪتي جو
جو شڪار ڪجي کان سين سو پڻ صحيح سُڌو

ته جي ڪنهن شڪار کي ٻسمله ساڻ هنيو
پي مڙس تنهن شڪار ڏانهن اڇليو پهڻ ڳرو

وجي ٻئي لڳا شڪار کي پئي سو مئو
ته ماه تنهن جو بچڑو مؤمن چگي مَ ڪو

ڏهون شرط شڪار جو پڙهين هي چيو
جيئن مڙس شڪاري سين شريڪ نه ٿئي شڪار ۾ ڪو

روا ناه شريعت ۾ شڪار جنهن جو
نا ته ٿئي حرام ٿو ڪِيڻ شڪار سو

توڻي ٻسمله چئي شڪار ڏانهن ڪنهن مسلم تير هنيو
وري مجوسي هنيو تنهن تا کان ٻيو

ڪ پويون پڻ مسلم هنيو پر بسم الله نه چيو
اڇي کان پويون پهرين تي لڳو

لڳڻ ڪري تنهن جي منجهس زور زياده پيو
تنهن پڇاڻان کان پهرين وجي شڪار ڪنو

ته پڻ سو حرام ٿيو ور سڀي سڀ ڪو
ڪ هنيو ٿي کان شڪار ڏانهن ڪنهن مسلمان

پر ڪيڻ سندي سينگ جي طاقت ٿيس کان
اڇي مجوسي تنهن کي ڪدائي ڪمان

وجي ماريو شڪار کي لڳي اهڙي کان
ته پڻ ڪِيڻ تنهن جو حرام ڪري جاڻ

ڪ ڪدائيندڙ ڪمان جو مسلمان هو
پر ٻسمله چڏيائين جاڻي ٻجهي ته پڻ حڪم اهو

جي ڪن مجوسين شڪار ڏانهن پري کان هنيا
اڇي شڪار پجندو تنين جي ڏپا

www.maktabah.org

پر اَیجان پیانر پت تی کا مجوسین جا
تان هیو مؤمن شکار کی تیر بسمل سان

یه وینجی مار ڏوشکار کی کرڻ تکیرو گا
تکراهت تحریم ٿیندی کین ته مجوماه

کرو نٹم شکار جی بیلی مجوس شیا
پر جیر ولهی ذبح کجی تذه باك نکا

ء جان اینجی پیا پت تی تیر مجوسین جا
مؤمن تها پنوء اچلیو کان شکار ڏانه

تذه کین حلال ٿیهجو تونی مالکه وس سان
پن جی کتا بار شکار ڏونه مجوسین جی

ایو شکار پخذ وٹن جی سبب
پر اجایا پئی شکار جی وڃ وڃندا

تان مؤمن جذ وسلم سر کتو پاڻ
ته مار ڏو شکار هاکا نکراهت تحریم

ء جان کتا کی بار مجوسین جا ورثی پوني
کتو مؤمن ڏوڙ ایو پچا تان تهبا

تکین حلال شکار جو کانه کراهتا
پن جی که مؤمن بسمل جئی لتو هتا

سو ویو ڏوڙندو شکار ڏونه تا مجوسی
ته مجوسی اڻی مالکه سوکتو هو شکار ٿیو

پچ کرڻ تجی تکیرو ڏکیو
وینجی کناء ته شکار کی تحلال اچائم

ء جان اصل مجوسی کتو جذ وٹو پوء پچیو
تکین زبون ٿیهجو ساڻ سکن سان

اهی اعتبار انم اڻی اصلجی ڏوران
مکر جی کتو پاڻه ڏور کله نڏورائو

تذه هو شکار نکی اعتبار کجی
جان ٿیو مجوسی کتا تان کر حرام ٿیئی

ء جان مسلمان کتا تان موچارڻ
جان پچ کرڻ مسلمانجی لکن زور ڏیو

نات ٻن بول پچرو کین نکر جی
حکم بازخوان مسئلی مر پن کتی جهڙو هی

اکاره شرط شکار جو پچی پروڙ هو
تجی شکار ڏسی شکار کی پرڻ گان هیو

www.maktabah.org

پر اجان پيا نہ پٹ تي کان مجوسين جا
تان هنيو مؤمن شڪار کي تير بِسمله سان

تنهن وجي ماريو شڪار کي ڪري تڪيرو گهاڻ
تہ ڪراهت تحريم ٿئي ڪيڏ تنهن جو ماه

ڪر ونڊ ۾ شڪار جي ٻيلي مجوس ٽيا
پر جيئرو لهي ذبح ڪجي تڏهن باڪ نہ ڪا

ۓ جان اچي پيا پٽ تي تير مجوسين جا
مؤمن تهان پوءِ اُڇليو کان شڪار ڏانه

تڏهن ڪِيڏ حلال تنهن جو توڙي ماڳهين ويس ساه
پڻ جي ڪُتا ڪ باز شڪار ڏانهن مجوسين ڇڏيا

آيو شڪار پڇندو تنين جي سببا
پر اجان پُڻي شڪار جي وئا ڊوڙندا

تان مؤمن ڇڏيو بِسمله سين ڪتو پاڻ هڻا
تنهن ماريو شڪار ماڳهين تہ ڪراهت تحريم آه

ۓ جان ڪتا ڪ باز مجوسين جا وري پوئتي موٽيا
ڪتو مؤمن ڊوڙايو پڇاڻان تِها

تہ ڪِيڏ حلال شڪار جو کانهي ڪراهتا
پڻ جي کنهن مؤمن بِسمله چئي ڪتو هڻان ڇڏيو

سو ويو ڊوڙندو شڪار ڏانهن تان کنهن مجوسي ڏٺو
تنهن مجوسي اُيي ماڳهين سو ڪتو هُشڪاريو

بچڻ ڪري تنهن جي تڪيرو ڏُکيو
وجي کنائين تنهن شڪار کي تہ حلال چيائون هوءِ

ۓ جان اصل مجوسي ڪتو ڇڏيو پوءِ بچيو مسلمان
تہ ڪِيڏ زبون تنهن جو ساري سِک سجاڻ

آهي اعتبار ان ۾ اتي اصل جي ڊوراڻ
مگر جي ڪتو پاڻهي ڊوڙيو کنهن نہ ڊوڙايو اي

تڏهن هُشڪارڻ کي اعتبار ڪجي
جان ٽيو مجوسي کنا تان ڪر حرام ٿئي

ۓ جان مسلمان کنا تان موچارو آهي
جان بچڻ ڪري مسلمان جي ڪ ڪتو زور ڏُکيو

نا تہ ٻنهي ٻول بچڙو کيڏ نہ گهرجي
حڪم باز جو ان مسئلي ۾ پڻ ڪتي جهڙو آهي

اڪارهون شرط شڪار جو پچي پروڙيو
تہ جي شڪاري ڏسي شڪار کي پري کان هنيو

www.maktabah.org

ڪتو ڏنا ۽ بسملہ چيا ۽ ٻوءِ
تن ونجي رسي شڪار ڪي تکو گاءُ ڪيو

پرتہ ٻيڻا تا شڪار غائب ٿي وڃ
تہ شڪار ي طلب ڪنا تہ جي ويهي رهندو

ونئو ٻڌ شڪار جي ڏور ٿيندو ويندو
توٽي ڏور ٿي پاڻ ڏي ڪہ پي ڪي جوءِ

جي ٽڪيا ۽ انپر وري ويهي رهيو
ڏي ڏور ٿ ڏار ا شڪار جي ڪولو ڪلياءِ ۽

ٻوءِ ونجي لڏاءِ تہ ٿي تان ڏنا سِ مو
تکين ٽہ شڪار جو حرام جون ٿيو

لعل هوا مالارض قتلہ محمد فرمايو
ءِ ٻڌا ۽ ڏور ٿيندو شڪار ڪي فرصت نڪيا ءِ گا

پرو ونجي رسيو تہ ٿي مرن ٻيڻا تا
گا ن ٻجهو شڪار مٿ ٻڌ لگو لڏاءِ

گاءُ ٻڌ هوسي هيڪڙو ٻوڪو ڏنا ءِ
تڏهہ ڪين شڪار جو موچار و چيا ءِ

مگر جي شڪار ي شڪار مٿ ٻوگاءُ لڏو
ڪ گاءُ هوسي هيڪڙو پرتپرو رجي تو

تہ اهي انہ تير جو ڪ پي ڪہ سندو
تڏهہ ٻڌ زبون ٿيو ڪين صيد جو

توٽي ونئو نوجهم ڏور ٿيندو ۽ وڃ
حڪم ڪتي ءِ بار جو جي شڪار ي هون

اهي مثل تير جي سنهان مڙن مسلن
توٽي شڪار ي ڇڏ وهتا بار ڪو

ونجي تہ شڪار ڪي وهندہ گاءُ ڪيو
پرتہ ٻيڻا تا شڪار سو غائب ٿي وڃ

جان ڏور ٿ ڪنا تہ جي ويهي شڪار ڪيو
ٻوءِ مرن ٻيڻا تا سو ليي تکين ڏرس ٿو

ءِ جان ويهي نرميو وئس ڏور ٿيندو
ڏوري لڏاءِ تہ ٿي مرن ڪنا ٻوءِ

ڪتو ڏنا ءِ ياهجو ٻڌ ونس ٻيو
هو گاءُ شڪار مٿ ٻڌ مڙي هيڪڙو

تکين تہ مومنڪي اهي موچار و
پرتي سپ تڏهہ وعي گالي ٿو منجهہ ڪتاب لڪيا ءِ

www.maktabah.org

ڪ ڪتو ڪ باز ڇڏيائين بسمله چيائين پوءِ
تن وجي رسي شڪار کي تڪو گهاءِ ڪيو

پر تنهن پڃاڻان شڪار غائب ٿي ويو
ته شڪاري طلب ڪنا تنهن جي ويهي نه رهندو

ونئو پُٺ شڪار جي ڏوڙيندو ويندو
توڻي ڏوڙي پاڻهي ڪ ڪنهن ٻي کي چوءِ

جي نه ڪيائين ان پر وري ويهي رهيو
ڪ ڏورڻ ڏاران شڪار جي ڪو ڪم ڪيائين ٻيو

پوءِ وجي لڏائين تنهن کي تان ڏنائينس مُئو
ته ڪِيڙ تنهن شڪار جو حرام چون ٿيو

"لعل هو ام الارض قتله" محمد فرمايو
ءِ جان ويو ڏوڙيندو شڪار کي فرصت نه ڪيائين ڪا

پر وجي رسيو تنهن کي مرڻ پڃاڻا
ڪان پنهن جو شڪار ۾ پڙ لڳو لڏائين

گهاءُ پڙ هوس هيڪڙو ٻيو ڪون ڏنائين
تڏهن ڪِيڙ شڪار جو موچارو چيائين

مگر جي شڪاري شڪار ۾ ٻيو گهاءُ لڏو
ڪ گهاءِ هوس هيڪڙو پر نه پروڙجي تو

ته ڪ آهي انهي تير جو ڪ ٻي ڪنهن سندو
تڏهن پڙ زبون ٿيو ڪيڙ صيد جو

توڻي وينو نه وچ ۾ ڏورينڊو ويو
حڪم ڪتي ءِ باز جو جي شڪاري هُونِ

آهي مثل تير جي منجهه ان مڙن مسئلن
توڻي شڪاري ڇڏيو هڻان باز ڪو

وجي تنهن شڪار کي وهنده گهاءِ ڪيو
پر تنهن پڃاڻان شڪار سو غائب ٿي ويو

جان ڏوڙڻ ڪنا تنهن جي ويهي شڪاري رهيو
پوءِ مرڻ پڃاڻان شڪار سو ليي، ته ڪِيڙ دُرس نه هوءِ

ءِ جان ويهي نه رهيو ويس ڏوڙيندو
ڏوري لڏائين تنهن کي مرڻ ڪنا پوءِ

ڪتو ڏنائين پانهنجو وٽس اُيينو
هو گهاءِ شڪار ۾ پڙ مڙئي هيڪڙو

ته ڪيڙ تنهن جو مؤمن کي آهي موچارو
پر اي سڀ تڏهوڪيون ڳالهيون منجهه ڪتاب لکيائين

www.maktabah.org

جدّہ شکار غابکي مؤا ٻوءِ لدا ءِ ۔۔۔ ءِ جان لدا ءِ سر جيرو ٻوءِ کاتي سر کناءِ

تدّہ مرڙن صورتنم سو حلال لڪياءِ ۔۔۔ ٿوٽي طلب شڪار جي پر ٿهدّہ کان کاءِ

بارہ شرط شڪار جو پر هي سڀني ۔۔۔ تڪتوڙ باز جدّ جي جي حيوان ڏونڪ ڪان

سو هوءِ جندر اهڙو جهڪي رسي سگهي ۔۔۔ جنگ هوءِ سر تکي جن سر ڏوڙ ٻي

ڪ اهي قسم پکين جو منجهه هوا اڏامي ۔۔۔ نات کين ٿڦجو گاءِ سر حلال لکين ٿي

جي ڏگي ڪ ٻکري ڏونڪ ڪه تير اڇليو ۔۔۔ ڪ ڪڙڙ ڏونڪ گر جي باز جدّ يا ءِ ڪ ڪو

جي مري پون ته گاءِ سر تکين تن ٻوڙو ۔۔۔ ءِ جان مري نه ٻيا تان تکي ذبح ڪيو

پٽ اچي ٿيو هٿن هيرہ هرڻ جنگ سندو ۔۔۔ ڪ اچي شڪار قابو مري ڪو پيو

تحڪم تکي تهڙو جهڙو ڏڳي جو ۔۔۔ تينڊ حلال نگاس ذبح جان ڪيو

پٽ جي بسمل جي شڪار ڏونڪ لوتير هڻي ۔۔۔ رهيو سو بچڻ ڪنا لگن ڪري تهجي

هوند ڏوري شڪار تي جلي هٿ ڪري ۔۔۔ مونٽي هيا ءِ کان ٻو شڪار ڏونڪ اهڙي

ڪ پان نهيا ءِ تهڪي پر هيس مرس پي ۔۔۔ جي مري ٻوٽو پوي کا نس حرام چون ٿي

ٿوٽي بسمل پٽ جيا ءِ ان پوي پيري ۔۔۔ ءِ جان شڪار بچڻ ڪنا ايڪار هيو نه اهي

مار ڏوري ٿيڪ هوند رسي ڪين سگهي ۔۔۔ تان هيس شڪار ي ڪان بسمل سر ڪه پي

تدّہ شڪار حلال سو توٽي پيئي رهي ۔۔۔ جي نه ڪتو ڪر باز هٿا جدّ ي پوءِ جدّ تا ٻي

پر جيا ءِ پن پيڙ نم لفظ بسمل جو ۔۔۔ تحڪم ٿيو ان مسئلم اهي ڪا جهڙو

جان تدّہ جدّ يا ءِ هٿ منجهه پوي باز ڪم ۔۔۔ جدّہ شڪار جلن جهڙو ايڪا ڪين هو

www.maktabah.org

جڏهن شڪار غائب ڪي مئو پوءِ لڏائين ۽ جان لڏائينس جيئرو پوءِ ڪاتي سين ڪٽائين

تڏهن مڙني صورتن ۾ سو حلال لکيائين توڙي طلب شڪار جي پڻ هڏهين ڪان ڪيائين

ٻارهون شرط شڪار جو پڻ هينئين سين سڌجي ته ڪتو ڪ باز ڇڏجي جي حيوان ڏانهن ڪ ڪان اڇلجي

سو هو پڇندڙ اهڙو جنهن کي رسي نہ سگهجي ڇنگهون هئونس تکيون جن سين ڊوڙي

ڪ آهي قسم پکين جو منجهه هوا اڏامي نا ته ڪِيڙ تنهن جو گهاءَ سين حلال ڪين ٿئي

جي ڏڳي ڪ ٻکري ڏانهن ڪنهن تير اڇليو ڪ ڪڪڙ ڏانهن گهر جي باز ڇڏيائين ڪ ڪُتو

جي مري پون تنهن گهاءَ سين ته ڪِيڙ تن بچڑو ۽ جان مري نہ پيا تان تن کي ذبح ڪجي

پڻ اڇي ٿيو هٿن هيرئون هرڻ جهنگ سندو ڪ اڇي شڪار ڦاهي ۾ ٻجهي ڪو پئو

ته حڪم تن کي تهڑو جهڑو ڏڳي جو ٿيندا حلال نہ گهاءَ سين ذبح جان نہ ڪيو

پڻ جي بِسمله چئي شڪار ڏانهن ڪو تير هڻي رهيو سو پڇڻ ڪنا لڳڻ ڪري تنهن جي

هوند ڊوڙي شڪاري تنهن کي جهلي هٿ ڪري موٽي هنيائين ڪان ٻيو شڪار ڏانهن اهڙي

ڪ پاڻ نہ هنيائين تنهن کي پر هنيس مڙس بي جي مري پيو پوئين ڪان سين ته حرام چون ٿئي

توڙي بِسمله پڻ چيائين ان پوئين پيري ۽ جان شڪار پڇڻ ڪنا اجان رهيو نہ آهي

ماڻهو ڊوڙي تنهن کي رسي ڪين سگهي تان هنيس شڪاري ڪان بِسمله سين ڪ ڪنهن بي

تڏهن شڪار حلال سو توڙي پئي مري جي ڪنهن ڪتو ڪ باز هٿان ڇڏي پوءِ ڇڏيائين ٻيو

پر چيائين ٻنهي ٻيرن ۾ لفظ بِسمله جو ته حڪم تن جو ان مسئلي ۾ آهي ڪان جهڑو

جان تڏهن ڇڏيائين هٿ منجها پوئين باز ڪ ڪتو جڏهن شڪار جهلڻ جهڑو اجان ڪين هو

www.maktabah.org

تان کين حلال تهجو نات درست نيئو
پن سجي گئي ۽ باز شڪار کي وڃي کائيو

جرح ڪري تجهي جنا سور هيئو
دوري شڪاري ٿهڪي جيئن رهيئو

پر نجلياءِ سي هٿ آيا اپينو هو
تان موڻي باز ڪيئي شڪار کي ڪيو گاءِ

ان پوي جرح ڪري پئي شڪار هو
تڪين ٽه شڪار جو حرام چون ٿيئو

مجان شڪاري شڪار کي آيا رن ٻاهه سيو
تيسين ڪتو ۽ باز شڪار کي گنا گاءِ ڪري

تذهه پن ڪين درست تهجوريه وسوسي
پن اهي ڪتا بنم اهڙي پچارا

تجيڪذهه ڪات اچليو ڪه چئي بسم الله
طرف ٽه حيوان جو چند ٿو ٻاهه

جن ڪرهياءِ تير مرڻي ڪه ان کي دڏي
ڏهين ڪه پکي ڏونهه هو گرنم سامان

ڏهرڻ پد وهو قاهي تهڪي ڪري گاءِ
شو ڪان نڪو ٿه حيوان کي هياءِ جهه

بلڪ وڃي رسئو ڪه شڪار چند رکا
مري پئو تهس کان ڪياءِ جتا

تڪين ٽه شڪار جو پن چياءِ نرهاءِ
مگر جي ظاهر ٿيو وڃي تها ٻيو

تهياءِ جهه ان ڏي ڪي پکي ڏونهه سو هو
کان نڪو ٿهلي پر ڪه شڪار کي رسيو

ڪين چياءِ قتر و ٿه شڪار سندو
ڪان ٻوليءِ جان ڪي ڪان قتل ڪيو ڪه شڪار نکي

پر اصل هياءِ جن ٽولن ڏونهه تجي خبر
تي هوا ماڙن هيڻ ان ڪري وحشي ٿي

تذهه ظاهر حالتي حڪم جون ڪجي
ان ڏي کي اهل لڪو وحشي ڪين کي

جن ڳڻ گذارن ڪرنم اهي سندو ان ڏي
پکي اصل سڪو ڪر وحشي تيسين

هدايا عنايا مڙي عبارت اهي
جڪه هيو تير ٿه حيوان ڏونهه بسم الله

www.maktabah.org

تان ڪِيڻ حلال تنهن جو، نا تہ دُرست نہ ٿيو
پڻ جي ڪتي ڪ باز شڪار کي وڃي گهاءِ ڪيو

جرح ڪري تنهن جي پڇڻا سو رهيو
ڊوڙي شڪاري تنهن کي جيئري رسيو

پر نہ جهليائينس هٿ ۾ اجا پيئو هو
تان موٽي باز ڪ ڪتي شڪار کي ڪيو گهاءُ ٻيو

ان پوئين جرح ڪري پئي شڪار مئو
تہ ڪِيڻ تنهن شڪار جو حرام چون ٿيو

ءِ جان شڪاري شڪار کي اجان رسيو ناهي
تيسين ڪتو ڪ باز شڪار کي گهٽا گهاءِ ڪري

تڏهن پڻ ڪِيڻ دُرست تنهن جو ري وسواسي
پڻ آهي ڪتابن ۾ اهڙي پچارا

تہ جيڪڏهن کان اُڇليو ڪنهن چئي بسم الله
طرف تنهن حيوان جي جو پڇندڙ نہ آه

جئن ڪر هنيائين تير پري ڪنهن اُٺ ڪ ڊڳي ڏانه
ڪ هڻي ڪنهن پکي ڏانهن جو گهرن ۾ ساماءِ

ڪ هرڻ ٻڪو هو ڦاهي ۾ تنهن کي ڪري گهاءُ
سو کان نہ لڳو تنهن حيوان کي هنيائين جنهن لاءِ

بلڪ وڃي رسيو ڪنهن شڪار پڇندڙ کا
مري پيو تنهن سين کان ڪيائين جڏا

تہ ڪِيڻ تنهن شڪار جو پڻ چيائون نہ رهاءِ
مگر جي ظاهر ٿيو وڃي تهان پوءِ

تهنيائين جنهن اُٺ ڊڳي ڪ پکي ڏانهن سو وحشي هو
کان نہ لڳو تنهن کي پر ڪنهن شڪار کي رسيو

تہ ڪيڻ چيائون ڦٽرو تنهن شڪار سندو
ءِ جان لڳي کان قتل ڪيو ڪنهن شڪار پڇندڙ کي

پر اصل هنيائين جن ٽولن ڏانهن تن جي خبر کان پوي
تہ ڪ هئا ماڻهن هيرئان ڪ وحشي وري

تڏهن ظاهر حال تي حڪم چون ڪجي
اُٺ ڊڳي کي اهلي ليکبو، وحشي پکين کي

جن گهٽو گذران گهرن ۾ آهي سندو اُٺ ڊڳي
پکي اصل ۾ سپ کو ڪر وحشي پسجي

"هدايه " ءِ "عنايه" ۾ اي عبارت آهي
جي ڪنهن هنيو تير تنهن حيوان ڏانهن بسمله چيائين پوءِ

www.maktabah.org

كيڏا اهي شريعتم حلال نه جهڙو جي
پر اهي مارڻو ٿو هجون نهيڙا ڪوگرجو

جهڙو سور ڪي سيارڻ ڪومرو ٻيو
پر ڪه شڪار حلال ڪي سو ونجي ڪالگو

پر سندڙه ٿه ڪانس مري شڪار ٻيو
تڏن چياڻ ڦٽرو ڪيڏ شڪار سو

تيرهه شرط شڪار جو چياڻ اهڙو
تجهڙ شڪاري شڪار ڏي جڏهن بازڻو

ڪه پر اڇلي ٿه ڏونه بسم الله چيو
تهڙ ٿي تنجي گاءَ ڪري مرڻ شڪار جو

ٿي سبب نوحم ڪو مرڻ جو ٻيو
جي گاءَ ڏاڙ ڪو سبب ٻيو واقع اچي ٿو

جن ڪرهياڻ شڪار ڏوهه ري تير تڪو
گاءُ پڇاتا پاڻي مر ونجي سو ٻيو

جي مري رهيو سو پاڻي مر تنهي حرام سو
ٿو ٿي شڪار جري ڪسڪي سندو وتو

مرڻ ٿهجو پاڻي ڪري متان ٿيو هوءِ
پر ڪن ڪتابن انير ايڏ ٿو

تشڪار جري جري وحم تفاوت اهڙ
جن ٻڪي ڪي پاڻي جي ڪو گاءُ ڪري

گاءُ پڇاتان پاڻي مر ڏي سو مري
تجان اهيس ما ڪجرح جو پاڻي گناهتي

تان ڪئن حلال ٿهجون ات حرام ٿي
جان ٻڪي سڪي سندو وتا ڪين ٿه حرام

ٿو ٿي متي رهس ما ڪجرح جو ڪه ڏي تمام
مگر ڏڙ پڇاتا جيڪڏهه جيرو سو لهجي

جيڏي نري ما ڪڪنا تهڪي ذبح ڪجي
تڏن مڙن صورتنم سو ڪين ڏهرست لکي

پڙ بسم الله جي شڪار جي ڏه گاءُ ڪيو
اڇي ڪه پهڙي وٽي سو ڪري شڪار ٻيو

ڪرچت اڇي ڪه گرڙي ڪه ڏونگر تي ٻوءِ
وري اڇي ٿي ان ما ڪن تا متي زمين ٻوءِ

جيئين شڪاري رسيو تيئين مري رهيو
تڪين ٿه جو ڀڄي وسي صحي سڪو

www.maktabah.org

کِيڙ آهي شريعت ۾ حلال نہ جنهن جي
پر آهي ماڻهن ئو پڇڻون نہ هيراکو گهر جو

جهڙو سوئر ک سيار ک ڪو مرون ٻيو
پر ڪنهن شڪار حلال کي سو وڃي کائُ لڳو

پريندي تنهن کان سين مري شڪار پئو
تہ پڙ چيائون ڦُٽرو ڪِيڙ شڪار سو

تيرهون شرط شڪار جو چيائون اهڙو
تہ جِهڙ شڪاري شڪار ڏي ڇڏي باز ڪتو

ک تير اُڇلي تنهن ڏانهن بسم الله چيو
تِهڙ ٿئي تن جي گهاءِ ڪري مرڙ شڪار جو

ٿئي سبب نہ وچ ۾ ڪو مرڙ جو ٻيو
جي گهاءِ ڏاران ڪو سبب ٻيو واقع اچي ٿيو

جيئن ڪر هنيائين شڪار ڏانهن پري تير تِکو
گهاءِ پڃاڻان پاڻيءَ ۾ وڃي سو پيو

جي مري رهيو سو پاڻيءَ ۾ تہ ٿئي حرام سو
توڙي شڪار بحري ک سُڪي سندو تو

مرڙ تنهن جو پاڻيءَ ڪري متان ٿيو هوءِ
پر ڪن ڪتابن ۾ ان پر آڻي ٿو

تہ شڪار بري ۽ بحري وچ ۾ تفاوت آهي
جيئن پڪي کي پاڻي جي، جيڪو گهاءِ ڪري

گهاءُ پڃاڻان پاڻيءَ ۾ ٻڏي سو مري
تہ جان آهيس ماڳ جرح جو پاڻي ڪنا مٿي

تان ڪِيڙ حلال تنهن جو نا تہ حرام ٿئي
۽ جان پکي سُڪي سندو تان ڪِيڙ تنهن حرام

توڙي مٿي رهيس ماڳ جرح جو ک ٻڏي ويس تمام
مگر ٻُڏڻ پڃاڻان جيڪڏهن جيرو سو لهجي

جهلي نڙي ماڳ ڪنان تنهن کي ذبح ڪجي
تيئن سِڙن صورتن ۾ سو ڪِيڙ دُرست لکي

پڙ بسمله چئي شڪار کي جي ڪنهن گهاءُ ڪيو
اچي ڪنهن پهڻ ک وڻ تي سو ڪري شڪار پيو

ک چت ٿي ڪنهن گهر جي ک ڪنهن ڏونگر تي پوءِ
وري اُلٽي ان ماڳن تان مٿي زمين پوءِ

جيئن شڪاري رسيو تيسين مري رهيو
تہ ڪيڙ تِهن جو بچڑو سڏي صحي سِکو

www.maktabah.org

جن مرڻ ۾ ان شڪار جي اڃي شڪ ٻئو
تمتان لڳن ڪري ڦهڙڪي ويڻي موت ٿيوتہ هوءِ

ءِ جان لڏ ائين جيرو تان ڪهي گاهيو
پر جي ڦري رهيوان توانتي وري نہ لٻو

ڪ اصلہ زمين اڇي واقع سو ٿيو
تڏهہ ڪين تہ شڪار جو اهي موچارو

ٿوڻي پوندہ ڦهڙڪي زمين تي ڇڇي ٻئو
مگر جي ڪٿو هوءِ زمين تي يا لوڪ ڪيڏو

ڪرن ۽ هر زمين تي سو شڪار جي لڳو
تين ٻوءِ شڪ ان شڪار مڪين ڪناوو

جڏهہ ڪيو شڪار ڏونہ گاءِ بسم الله سان
سو ويڻي ڪري جيرنم ٻيو گاءِ ڇڏ

جي مري رهيو تہ هم حرام ڪري سڃاڻ
پر ڪي سڀ تڏ وڪي گاليون منجهہ ڪتاب لکي

جڏهہ پرينده نمو شڪار گاءِ ڪري
ءِ جان شڪار گاءِ سر پرينده مري

ڪ ڪاهي حياتي تهم پر ٿور ري اهي
جتري ڪني دورم ذبح ٿيڻا تا سبجي

تہ ٿيڻا تا عرب ٻوءِ پاڻي مڙه وري منجهہ جيڏي
ڪ پيڻي ڪه ڦهڙڪي وڃ تا الٽي هيٺ اڇي

تڏهہ ڪين حلال تهجو منجهہ ڪفايا لکي
حڪم لکياءِ موتجو ان حياتي لکي

چوڏهہ شرط شڪار جو سڀ صحي ڪجي
تڏهہ ڪتو باز شڪاري هٿا چڏي ڪان اڇي

تڏهہ جي ڪي شڪار تہ جر جرهندہ مري
ءِ جان ليي جيرو تان ذبح تہ ڪجي

پر جيڏ اهي بن پيت منجهہ ڪتاب لڏو
جان اهي تہ شڪار مر جين ٿور ري

جيترو رهي ڪني دورم ڪهڙ ڪناٻوءِ
تان ذبح صيد جو لازم جون نهوءِ

جو اصل تير هياءِ بسمل جي سو ذبح ٿيو
پٽ ڏناءِ هن حياتي ٿور ري ڪي حڪم موتجو

ءِ جان جين تهم انهان گيرو اهہ
تڏهہ ذبح ڪرن تهنجو لڪنا ٻ

www.maktabah.org

جيئن مرڻ ۾ ان شڪار جي اچي شڪ پئو
ت متان لڳڻ ڪري پهڻ ڪِ وڻ جي موت ٿيو تنهن هوءِ

ءِ جان لڏائينس جيئرو تان ڪُهي کائبو
پر جي ڏري رهيو ان ٽولن تي وري نہ اُلٽيو

ڪ اصلهين زمين اتي واقع سو ٿيو
تڏهن ڪِيڻ تنهن شڪار جو آهي موچارو

توڻي پوندءِ پهڻ ڪ زمين تي ڇيهون ڇيهون ٿيو
مگر جي ڪُتو هوءِ زمين تي پالو ڪ ڪيرو

ڪرڻ ويڑ زمين تي سو شڪار کي لڳو
ت پڻ پيو شڪ ان شڪار ۾ ڪِيڻ ڪنا ويو

جي ڪنهن ڪيو شڪار ڈاڻهن گهاڻ بسم الله ساڻ
سو وڃي ڪري جيري ۾ پيو گهاڻ پچاڻ

جي مري رهيو تنهن ۾ ت حرام ڪري سڃاڻ
پر اي سڀ تڏهوڪيون ڳالهيون منجهه ڪتاب لکي

جڏهن پرينديءِ نہ مئو شڪار گهاڻ ڪري
ءِ جان شڪار گهاڻ سين پرينديءِ مري

ڪ ڪا رهي حياتي تنهن ۾ پر ٿورڙي آهي
جيتري ڪڻي ڏور ۾ ذبح پچاڻان پسجي

تنهن پچاڻان ڪري پيو پاڻيءَ ۾ ڪ وري منجهه جيري
ڪ پئي ڪنهن پهڻ ڪ وڻ تا اُلٽي هيٺ اچي

تڏهن ڪِيڻ حلال تنهن جو منجهه "ڪفايه" لکي
حڪم لکيائون موت جو ان حياتي کي

چوڏهون شرط شڪار جو سڌي صحي ڪجي
ت جڏهن ڪتو ڪ بلڙ شڪاري هٿن ڇڏي ڪهن ڪن اڀي

تڏهن جيڪي شڪار تنهن جرح سين پرينديءِ مري
ءِ جان ليي جيئرو تان ذبح تنهن ڪجي

پر جيئڻ آهي بن پيتين منجهه ڪتاب لڏو
جان آهي تنهن شڪار ۾ جيئڻ ٿوريڙو

جيترو رهي ڪڻي ڏور ۾ ڪهڻ ڪنا پوءِ
تان ذبح صيد جو لازم چون نہ هوءِ

جو اصل تير هنيائين بِسمله چئي سو ذبح ٿيو
پڻ ڈڻائون هن حياتي ٿورڙي کي حڪم موت جو

ءِ جان جيئڻ تنهن ۾ اِنهان گهٽيرو آه
تڏهن ذبح ڪرڻ تنهن جو لکن ٿا

www.maktabah.org

جي ڪُهڙ ڇڏياءِ تهجو تڪبر سُونرهاءِ ۔ ٿوٽي ڇڏياءِ قدرتس ڪُلياڻي لڏاءِ نگا

برُ جي شڪاري بسم الله جي پري ڪان ۔ ويڃي سوشڪار ڪي منجهات ٻيز لڳو

پرهُو ٿهرشڪار مڃين جبرُو ۔ جيترُو رهي مذبوح ذبح ٻڌاتا تهاڻ هُو

آڇي شڪار اهڙي حالم ڪٽي ٻئي رهيو ۔ پروتس ته وقتم مارڻ ڪون هُو

ڦٽي ڦٽي ته ماڳم مري سُو ٻيو ۔ پرو وُشڪاري تهڪي ٻيم ڏوٽيندو

ويڃي لڏاءِ سِ جنگم پرڏناءِ سِ مُو ۔ تڪبر حلال تهجو شبهو نجس نڪو

پرجيڪڏهه جه ماڳم آڇي شڪار ٻيو ۔ هُو ته ماڳم ڪو وتس شخص اهو

جُو مٽي ذبح تهجي قدرت هوءِ رکندو ۔ ٿوٽي ڪيئن رُعاقل سُوڪ ڪا عورت ٿو

ته جاڻي ذبح نڪيو وتس پي ڏنو ۔ جيسيئي شڪاري رسيو تيسيئي مري رهيو

تڏهه ٻي شڪار حرام ٿيو هي سِ سڀو ۔ ٿوٽي ته شخص نخذ وذبح شڪار جو جاڻ

پرخبر نه پيس تهجي تڪو ٻيو من وٽاهه ۔ ڪِ سُو هُو نبدرمڪ هُو جو سين ڪنا

ذبح ڇڏياءِ شڪار جو ان عذر جي سببا ۔ تبڻ ان شڪار جو ڪيئن ناهه رهوا

آبو جي ان ماڳم عذر نجو نيا ۔ سُتي ڪي حڪم جا ڪندو ٻوٽن لڪين تا

پڻ اهي قدرت ذبح د بجبرسين ڪي جي ڪلون ٿو ۔ تات عذر تيندا ان ماڳم ٻي سيئي آشيا

قاضيخان ۽ ظهيريم ٻي اهي عبارتا ۔ پرٻي سپ تذڪي ڪاليون نمنجه ڪتابن جوءِ

حڏهه حياتي شڪار مڃجري هوءِ ۔ ۽ جان هوءِ منجسي جيئن ٿو ريرو

جيترُو رهي ذبحم ذبح ڪنا ٻوءِ ۔ تڏهه ڪيئن حلال تهجو ٿوٽي ماڙيو

www.maktabah.org

جي کھڻ ڇڏيائين تنهن جو ته ڪِيڙ سو نہ رهاءِ
توڻي ڇڏيائين قدرت سين ڪ ڪاڻي لڏائين نہ ڪا

پڙ جي شڪاري بسم الله چئي پري کان هنيو
وجي سو شڪار کي منجها تيز لڳو

پر هئو تهر شڪار ۾ جيئڙ جهجهيرو
جيترو رهي مذبوح ۾ ذبح پچاڻان تهان گهڙو هوءِ

اچي شڪار اهڙي حالت ۾ ڪڻي پئي رهيو
پر وڻس تنهن وقت ۾ ماڻهو ڪون هئو

ڦُٽي ڦُٽي تنهن ماڳ ۾ مري سو پيو
پر ويو شڪاري تنهن کي پُڻ ۾ ڏورينڊو

وجي لڏائينس جهنگ ۾ پر ڏنائينس مُئو
ته ڪِيڙ حلال تنهن جو شبهو منجهس نہ ڪو

پر جيڪڏهن جنهن ماڳ ۾ اچي شڪار پيو
هو تنهن ماڳ ۾ ڪو وڻس شخص اهو

جو مٿي ذبح تنهن جي قدرت هو رکندو
توڻي ڪِيور عاقل سو ڪ ڪا عورت توءِ

تنهن ڄاڻي ذبح نہ ڪيو وڻس پي ڦُنوءِ
جيسين شڪاري رسيو تيسين مري رهيو

تڏهن اي شڪار حرام ٿيو هينئين سين سڏهو
توڻي تنهن شخص نہ چڏيو ذبح شڪار جو ڄڻي جڙ منجها

پر خبر نہ پيس تنهن جي ته ڪو پيو مون وٽ آه
ڪ ستو هو نند ۾ ڪ هو مجوسين ڪنا

ذبح ڇڏيائين شڪار جو ان عذر جي سببا
ته پڙ ان شڪار جو ڪِيڙ ناه روا

ابوجهي ان ماڳ ۾ عذر نہ چون ٿا
سُڻي کي حڪم جاڳندڙ جو پڙ لکن ٿا علما

پڙ آهي قدرت ذبح جي مجوسي کي جي ڪلمو چئي مُها
تا ته عذر ٿيندا ان ماڳ ۾ اي سيئي اشيا

"قاضي خان" ۽ "ظهيريۂ" ۾ اي آهي عبارتا
پر اي سپ تڏهڪيون ڳالهيون منجهه ڪتابن جوءِ

جڏهن حياتي شڪار ۾ جهجهيري هوءِ
۽ جان هوءِ منجهس جيئڙ ٿوريڙو

جيترو رهي ذبح ۾ ذبح ڪنا پوءِ
تڏهن ڪِيڙ حلال تنهن جو توڻي ماڻهن وٽ هوءِ

www.maktabah.org

اهي اصلا ان حيا يتكي حكم موت جهنو — مگر جيڪه اهڙي ڪيروءَ وت وڃي شڪار ٿيو

جو بسمل جي ذبح ڪري اصلا نجاتي — قتي قتي ته مهد مري شڪار هي

تذڪين حلال تفهجو منجهه محيط لکي — ٿوليي حياتي ته شڪار مگي هيءَ وري

جن هوءَ اهڙي ڪيروءَ جو نهوڙ جهنو — جوڏهي شرط شڪار جا اچي ات بنا

هاڻي ڪي لکن مسئلا شرطن دارا — جي هجي مؤمن تر اڙ شڪار ڪي بسمل جي پوءِ

لهي انگريڊ ته منجا جدا ڪوٽ ٿيو — جه انگريڊ دار اعاد ته هوند شڪار جيروءَ

جن ڪرڻ وديا شڪار جي ڪيرهت تفهجو — ڪ پيرن پار اشڪار جي پانگه وڌي ترو

ڪ وديا سر مٿي منجا پر ادا ٿو ريو — تڪين حلال شڪار سو پر انگرو حرام هو

ڪين ڪنا تفهجي محمد منع ڪيو — ع جان هوند شڪار جيرو نر هي نگري

جن ڪر ڪياءِ شڪار ڪي پورا پوت وڃا — ڪ ڪيا سر بسمل نگا پيرن ڏونه ترو مٿي

ڪ اڏو وديا سر مٿي منجا ڪڻ اڏ ڪنا — تذڪه حلال لکياءِ ڪين بي تڪرا

ع جي تر اڙ سر شڪار صنجا ڪه انگرو ورو — پر انجاويو اه شڪار م لهي ڪين پيو

تفهجو وڃيو عالم حڪم ته جو — جان هوند مؤلي سجو سوٽي ڪه نگري

مر هي ما ڪه مينڌي جيڪو علاج ڪجي — تذڪه ته انگريڊي حڪم ويڙهو جيان ڏجي

جي ڪين درست شڪار جو ٿيه سند و — ع جان هوند سجو ٿي جي علاج ڪجي ٿو

تذڪه ڏار شڪار ڪنا سوليڪو عضو — ڪين رهاءِ شڪار جو پر انگرو نڪا پيو

هڏ ياءِ ڪافي م انير اڻي ٿو — پر جي شڪاري جا بسم الله جڏي تر اڙ هنڌ

www.maktabah.org

آهي اصلا ان حياتي حڪم موت جِهو
مگر جي ڪنهن اهڙي ڪِيرو وٺ وجي شڪار پوي

جو بِسمله چئي ذبح ڪري اصلا نہ ڇاڻي
ڦُٽي ڦُٽي تنهن مهدا مري شڪار رهي

تڏهن ڪِيڻ حلال تنهن جو منجهہ "محيط" لکي
توڙي حياتي تنهن شڪار ۾ گهٽي هُئي وري

جيئن هوئڻ اهڙي ڪِيرو جو نہ هوئڻ جِهو آهي
چوڏهئي شرط شڪار جا اچي اِت پُنا

هاڻي ڪي لکجن مسئلا شرطن ڏارا
جي هڻي مؤمن تراڙ شڪار ڪي بِسمله چئي پوءِ

لهي انگڙو تنهن منجها جدا ڪو ٿئو
جنهن انگڙي ڏارا علات ۾ هوند شڪار نہ رهي جيئرو

جيئن ڪر ران وڍيئين شڪار جي ڪ پير هٿ تنهن جو
ڪ پيرن پاران شڪار جي ياڳو وڍي ٿئو

ڪ وڍيائينس مٿي منجهان پر اڏان ٽوريڙو
تہ ڪِيڻ حلال شڪار سو، پر انگڙو حرام هوءِ

ڪِيڻ ڪنا تنهن جي محمد منع ڪيو
ءِ جان هوند شڪار جيئرو نہ رهي تنهن انگڙي ڏارا

جيئن ڪر ڪيائين شڪار ڪي پورا ٻہ پُوت وچا
ڪ ڪيائنس ٻہ ياڳا پيرن ڏانهن، ٿئو مٿي ڏانه

ڪ اڏ وڍيائينس مٿي منجهان ڪ گهٽو اڏ ڪنا
تڏهن حلال لکيائون ڪِيڻ ٻئي ٽڪرا

ءِ جي تراڙ سين شڪار منجها ڪنهن انگڙو وڍيو
پر اجان وَڙِئو آه شڪار ۾ لهي ڪين پيو

تہ هڻو چيو عالمن حڪم تهين جو
جان هوند موتي سڃو سو ٿئي ڪنهن فڪر ڪري

رهي ماڳ ميڙجي جيڪو علاج ڪجي
تڏهن تنهن انگڙي ڪي حڪم وڍڻ جو چيائون نہ ڏجي

جيئڻ ڪِيڻ دُرست شڪار جو تيئن سندو انگڙي
ءِ جان هوند سڃو نہ ٿئي جي علاج ڪجي توءِ

تڏهن ڏار شڪار ڪنا سو ليکبو عضوو
ڪِيڻ رِهاءِ شڪار جو پر انگڙو نہ ڪائبو

"هدايا" ءِ "ڪافي" ۾ ان پر آڻي ٿو
پر جي شڪاري جاڻي بسم الله چڏي تراڙ هڻندي

www.maktabah.org

بنکر پورا کیا شکار کی گنا وچ ودے ۔ دے بوانتا کیا سر پیرن ڈونہہ تروڑ ونہہ
تذیہ ہن تکر خوکین حرام اہی ۔ جی ورج کہی پار سیسے جوتیں ڈسنت
مسئلہ ذبح شکار جا اجی تمام تیا ۔ کتابن کنا عربی کدی سی لکیا
تذیبی سہکائی تیکے جی طالب دین سند ۔ کارڑ اہل دیجی ہی لکیم رسالو
راحۃ المؤمنین سندی ترجمہ تہ نالو ۔ تہ ذیہ اجی تمام تیوہی ناقص جو سنو
ورہن سند وہر تجی من تہ ذیہ حسنا ۔ تان اکارہ ساء تریہ ورہ تیا سخس قیر
میڑی مسئلہ دینجا کیم ہیکاندا ۔ کارڑ میڑ تنجی کیم وس وڈا
تنفع ونن کنہ کے مؤمن تن منجا ۔ سیٹو سکو سچس مان پارین تیا
حقہ ہن حقیر جی پٹ کرین کارعا ۔ دکو پڑی بخشی فقیر کی گذہ فاتحا
اہے امید انم عاصی کی اہا ۔ تکرم کری کریم دتی مان کمین سارا
میٹی منای من جی مایلن برکنا ۔ چنگر جی چنگائی مچتن مان بچا
پنی لگی یکر جی وات لہن ولہا ۔ ہادی کرہا شمکی مؤمن منجا
مرہی یہی مہرس ذوہ ذہاری جا ۔ کنا اہینم کمتر اسداء کچا
چیٹو کری نفس جو کتا کیم گناہ ۔ ہزار حیف تیا کمینی کنا
سی تن صاحب مید راعیب عاصی جا ۔ جت میڑ وینند ومؤمن لکہ لکہ مرند
نتی مہ لجائین منکی تن مہدار ۔ اہی وڈو ستر تہجو سایم سباجا
توٹی اہین گناہ منجا ڈونگر نو ۔ پر اہی عفو تہجو عظیم دتی وڈوئی الہا

www.maktabah.org

ٻہ ٽکر پورا ڪيائين شڪار ڪي ڪنا وچ وڍي
ڪ ٻہ واڻتا ڪيائين پيرن ڏانهن ٽئو ڏانهن مٿي

تڏهن ٻنهي ٽڪرن جو ڪِيڙ حرام آهي
جي وري ڪهي پار سسي جو تہ پڙ درست نہ ٽئي

مسئلا ذبح ۽ شڪار جا اچي تمام ٽيا
ڪتابن ڪنان عربي ڪڍي سي لکيا

تہ ٽئي سهڪائي تن ڪي جي طالب دين سندا
* ڪارڙ اهل دين جي هي لکيم رسالو

"راحة المؤمنين سنڌي" رکيم تنهن نالو
تنهن ڏينهن اچي تمام ٽيو هي ناقص جو نسخو

ورهن سندو هجرت جي مون تنهن ڏينهن حساب ڪيو
تان اڪاڙهن سئو ٽيهہ ورهيہ ٽيا منجهس قير نہ ڪو (1130)

ميڙي مسئلا دين جا ڪيم هيڪاندا
ڪارڙ ميڙڙ تن جي ڪيم وس وڌا

تہ نفعو ونن ڪڏهن ڪي مؤمن تن منجها
سُهڻو سِکيو سچ سين مانَ پاڙهين تِئا

حق ۽ هن حقير جي پڙ ڪرين ڪا دعا
ڪ ڪو پڙهي بخشي فقير ڪي ڪڏهن فاتحا

آهي اميد ان ۽ عاصي ڪي اها
تہ ڪرم ڪري ڪريم ڏٽي مان ڪمينن سان

ميٺي مَنايون مَنن جون مان پلن برڪتا
چگّن جي چگّائيءَ ۽ چُنّن مان بُڃا

پُڻي لڳي نيڪن جي وات لهن وِلها
هادي ڪر "هاشم" ڪي مؤمنن منجها

مرهي پنهن جي مِهر سين ڏوہ ڏوهاري جا
ڪيا آهينم ڪمڙا سدائين ڪچا

چيو ڪري نفس جو گهڻا ڪيم گناه
هزارين حيف ٽيا ڪميني ڪنا

سي تون صاحب ڪج مَ پڌرا عيب عاصي جا
جت ميڙو ٽيندو مؤمنين لکين لک مِڙندا

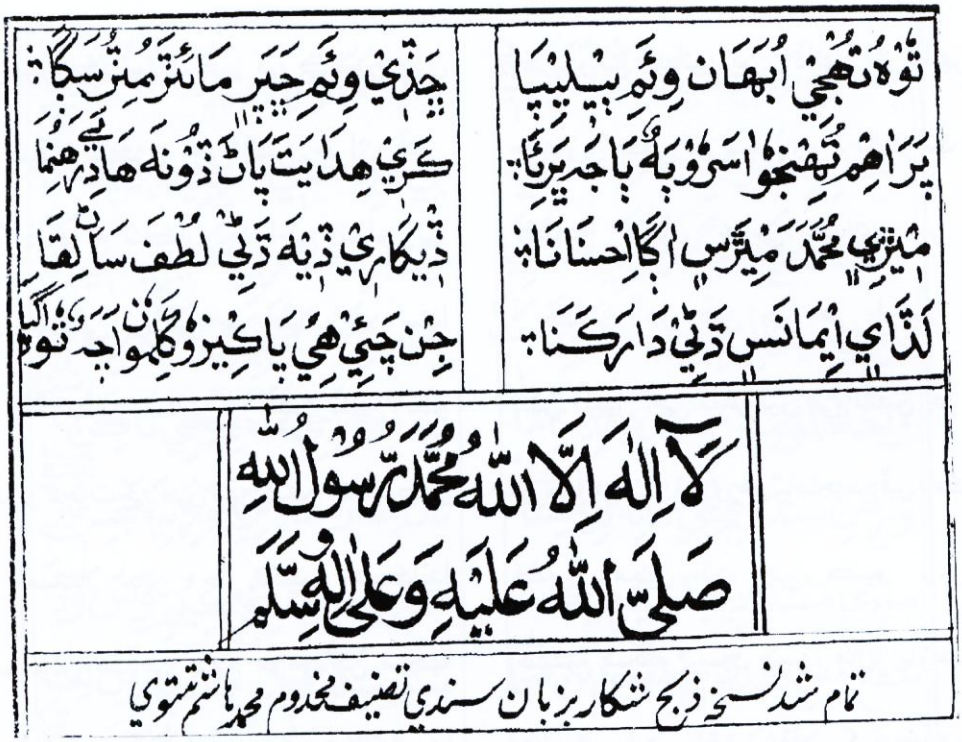
تِتي مَ لڃائين مون ڪي تن مهدا
آهي وڏو ستر تنهن جو سائينم سڃاڻها

توڙي آهين گناه منهنجا ڏونگرنئو وڏا
پر آهي عفو تنهن جو عظيم ڏٽي وڏو ئي اِنها

---

* پڃاڻي ۽ دُعا

www.maktabah.org

تُوهُ تُهجي اُبهان وِئم بيليا ۔ جڏي وِئم جير مائٽ مٽ سڳا ۔
پراهِم تُهنجو اسوُ به پاجيرنا ۔ ڪري هدايت پاڻ ڏونه هادي ٿيا
مٽيري محمد ميٽ سِ اڳا احسانا ۔ ڏيکاري ڏيه ڏيئي لطف سان لقا
لڏاي ايمانس ڏيئي ڏارڪنا ۔ جن جيئي هي پاڪيزو ڪلموان جه ٿوه اڳا

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَسَلَّمَ

تمام شد نسخه ذبح شكار بزبان سندي تصنيف مخدوم محمد هاشم تتوي

www.maktabah.org

توه تنهن جي أبهان ويم ٻيليپا ڇڏي ويم ڇپرين مائٽ مٽ سڳا

پر آهيم تنهن جو آسرو ٻَهون ٻاجهه پريا ڪري هدايت پاڻ ڏانهن هادي رهنما

ميڙين محمد ميڙ سين آگا احسانا ڏيکاري ڏيهه ڏٽي لطف ساڻ لِقا

لڏائين ايمان سين ڏٽي دار ڪنا جيئن چئي هي پاڪيزو ڪلمون اچون تو اڳا

لاَ اِلٰه اِلا اللّٰهُ مُحَمدٌ رَسُولُ اللّٰهِ

صَلَي اللّٰهُ عَلَيهِ وَعَلٰي اٰلِه وَسَلمَ

تمام شد نسخه ذبح شكار بزبان سندي تصنيف مخدوم محمد هاشم تتوي

www.maktabah.org

ڪتابيات

(مخدوم محمد هاشم ٹٽويءَ ڪتاب "راحة المؤمنين" منظوم سنڌيءَ ۾ هنن پنجويهه ڪتابن جو حوالي طور ذڪر آندو آهي. هيٺ انهن 25 ڪتابن جي الف- ب وار فهرست ڏجي ٿي.)

1- **التبيين الحقائق**: امام فخر الدين ابو عمرو عثمان پٽ علي پٽ محجن الصوفي البارعي العزيلعي، وفات 743 هجري/ 1342ع.

2- **تلقيح العقول في فروع المنقول**: امام احمد پٽ عبيدالله پٽ ابراهيم المحبوبي، وفات 630 هجري/ 1233ع.

3- **جوامع الفقه**: امام زين الدين ابونصر احمد پٽ محمد العتابي، وفات 586 هجري/ 1190ع.

4- **حياة الحيوان**: امام ڪمال الدين محمد پٽ موسيٰ پٽ عيسيٰ الدميري، وفات 808 هجري / 1405ع.

5- **خزانة الاڪمل**: امام ابو عبدالله يوسف پٽ علي پٽ محمد الجرجاني، وفات 522 هجري/ 1128ع ڪان بعد ۾.

6- **خزانة المفتين**: امام حسين پٽ محمد السميقاني الحنفي

7- **خلاصة الفقه فارسي**: امام عبداللطيف.

8- **شرح تحفه الملوڪ**: امام محمد پٽ عبداللطيف.

9- **شرح تڪمله رازي**.

10- **عنايه**: امام اڪمل الدين محمد پٽ احمد الحنفي الدمشقي، وفات 786 هجري/ 1384ع.

11- **العيني شرح الڪنز الدقائق**: قاضي زين الدين عبدالرحيم پٽ محمود العيني، وفات 864 هجري/ 60- 1459ع.

12- **غاية البيان**: امام قوام الدين امير ڪاتب پٽ امير عمر پٽ امير غازي الاتقاني، وفات 758 هجري/ 1357ع.

13- **فتاويٰ تاتارخاني**: علامه فريدالدين عالم پٽ العلاء الانصاري الحنفي الدهلوي وفات 786 هجري/ 1384ع.

14- **فتاويٰ سراجي**: علامه سراج الدين علي پٽ عباس الاوسي.

www.maktabah.org

15- فتاویٰ ظهیري: امام ظهیرالدین ابوبکر محمد پټ احمد القاضي الحنفي، وفات 619 هجري/ 1222ع.

16- فتاویٰ قاضي خان: امام ابوالمفاخر حسن پټ منصور پټ محمود پټ عبدالعزیز الاوزجندي، مشهور فخرالدین قاضي خان، وفات 592 هجري/ 1196ع.

17- قرآن مجید: کلام باري تعالیٰ.

18- القنیة المنیة لتمم الغنیة: علامہ نجم الدین ابوالرجاء مختار پټ محمود پټ محمد الزاهدي، وفات 658 هجري/ 1260ع.

19- الکافي في شرح الوافي: امام ابوالبرکات عبدالله پټ احمد پټ محمود النسفي الحنفي، وفات 701 هجري/ 2- 1301ع.

20- الکفایة في شرح الهدایة: امام جلال الدین پټ شمس الدین الخوارزمي، وفات، 767 هجري/ 66 – 1365ع.

21- المحیط السرخسي: امام رضي الدین محمد پټ محمد السرخسي، وفات 671 هجري/ 70 – 1369ع.

22- الصلاة المسعودیه: امام مسعود پټ محمود پټ یوسف السمرقندي.

23- مسکین شرح کنز: امام محدث معین الدین الهروي مشهور ملا مسکین، وفات 954 هجري/ 1547ع.

24- مطلوب المؤمنین.

25- الهدایة: امام برهان الدین ابوالحسن علي پټ ابوبکر پټ عبدالخلیل الرشداني المرغیناني، وفات 593 هجري/ 1197ع.

www.maktabah.org

انوکن لفظن جي معنيٰ جي پٽي

(نج سنڌي الفاظ ۽ محاورا جي ڪتاب ۾ آندل آهن)

الف		ألهَارڻ	هيڻ ڪرڻ
آڳاٽرو	آڳاٽو	أَلهِي	لٽي، لهي اڇڻ
اگو	ڏٽي، مالڪ	اِنپَر	ان طرح، ان ريت
أبَهَان	ڇُڻان، بچان	اَنگڙا	عضوا
أبوجَن	ابوجهن، اڻ ڄاڻن	اوڏو	ويجهو
اَپارا	گهٽو	اوڏيرو	اوڏو، ويجهو، قريب
أپٽئو	پٽيو، ڪوليو (وات)	أهِجُ	اهجاڻ، اشارو
اَپ	آسمان	اَهلي	گهر ۾ رهندڙ، گهرو
أپٽو	بيٽو	اِيء	هيءُ
أپيٽو	أپو بيٽل (ڪريل جو ضد)	اَيهَار	نمونو، شڪل، مهاندو
أتا	مٽان	ب	
أترِي	ٽڪي، أجلجي	بَاڪ (=باڪ)	خوف، ڊپ
أتو	چيو	بَٽُون	پٽون، وڇون
اِجابَت	قبوليت، منظوري، سڏ ورنائڻ، سڏ تي موٽي پوڻ	بُجا بُجڙو	بچڙا خراب، حرام
أجَاڻ	اڻ ڄاڻ	بَرِي	زمين وارو، زمين تي رهندڙ
أجِم	اجان	بِسمِلَه	بسم الله
أجَاڙِرو	مٽاڇرو، چمائو، ٽورو، هلڪو	بِگاڙ	بگهڙ
أدَوياءِ	أپا ڪيائين	بيدِي	(= بيديون) سُجون، برپٽ، ميدان
أذا	اڏ مان، اڏ ڪان	پ	
اڏا	آڏو، سامهون	پَهر	پاهر
أسَٽر	خچر جهڙو پر وڌيڪ طاقتور جانور	پِن	پنهي
أشياء	شيون (شيءِ جو جمع)	پَهُ	(= پهون) گهٽيون
اِڪَاره	يارهن	پيلي	همراهي ڪندڙ، مددگار
أُلتِي	لهي، ڪِري		

www.maktabah.org

پ			
پَتِ پَجنئا	طريقن، نمونن پجڻ کان	ڻري رهيو	بي جان ٿيو، ساهه نڪري ويو، مري ويو
پَرِ	پاسو، ٽيڪ	پ	
پَري	چڪي، جهلي	پَار	پاسو، حصو، طرف
پُوتارو	بتال، بدحواس، چتو، پورالو	پَارَا	پاسو، طرف
پَئِي	پئو، خوف	پُٹ	پاسو
ت			پُنِيرَا
ٹَايَاءٌ	تئو ڏنائون، ڪوسو ڪيائون	پَٽ ڪينؤن	اهو ڪيڙو جنهن مان ريشم پيدا ٿئي
ٹَڈِ	تڏهن	پِٹئو	ڪديو
ٹُرت	سُرت، سمجهه، خبر	پُجَاڻ	(=پجاڻان) ان کان پوءِ
ٹُغدَرِي	پکيءَ جو قسم	پَرِ	طرح، طريقو
ٹَڪ	ڳيت، وڏو ڏڪ، يک ساهي پيئڻ	پَرُور	پروڙ، سمجهه، جاڻ
ٹَمام	پورو	پڑي	پڙهي، چوي
توڻي	توڙي، جيتوڻيڪ، جيڪر	پڑهَن	پڙهيل عالمن
ٹَه	طرح، ريت، نموني	پَسن	ڏسن
ٹِهرَ	تڏهن، تنهن وقت	پَرِ	(= پَرين) نمونن، نمونا
ٹِهَو	تهڙو	پَرِيندَهِ	پهريئين، اڳ ۾ ئي، شروع کان ئي، ڏريان
توه	ٻاجهه، پلائي، ڪرم، بخشش	پُوتَ	پتي، حصو، ياگو
توءِ	توڻي، توڙي، جيڪر	پُويَن	پيٽ پر، پيرن تي
ٹ			پَکَ
ٹُرمَچِي	(= ٹُرمچي) باز جو قسم	پَگن	ڪنين
ٹُلِي	(= ٹُلهي) پائخانو	پَنَا	وڻ جا پن
ٹوڪ	شيون، ڳالهيون	پُنَا	پورا ٿيا
ٹورو	ٹولو، ٻڪرين جو ڏڻ	پَنجاً	پنجون
ٹ			پوءِ
ٹول	شيءِ، ڳالهه، نمونو، طريقو، اوزار	پَهُ	خيال

www.maktabah.org

پَهسُ	اوچتو، امالڪ		
پَهڻُ	پٿر	چَارن	چانورن
پَهُڙِ	(= پهن، پهون) ٻڪريون، ٻڪرين جو ٽڻ	چَڙَنُ	چڑهڻ
پَيدَا	ظاهر، پڌرو	چُڪِي رَهِيو	نڪري چڪو، نڪري ويو
پِئاسِ	سندس پيءُ، ان جو پيءُ	چُنَاءِ	ڪاڏائين
	ج		چُٽَن
جَاد	جَهنڊ	چُٽِي	چڱي
جَان	جڏهن، جيئن، جيڪر، جيسين	چُونِّيرُ	پڪيءَ جو قسم
جَنَرا	(= جناءَ) بيهڻ	چَوءِ	چوي، پڙهي، چيو
جَجو	(=جهجهو) گهٽو	چِينَّن	ڦاڙيندڙ جانورن، چيريندڙ حيوانن
جَجيرو	جهجهيرو، گهٽو	چَئُنُ	چوڻ
جَرَحُ	زخم، ڦٽ		
جَلي	(= جهلي) وٽي	چَپَر	ڈونگر، جبل، ڪوهستان
جِماعُ	مُباشرت، مرد ۽ عورت جو ميلاپ	چَتّ	ڇڙو
جُنبِئو	تڏ وارو، غسل جي حالت وارو	چَليرِي	چلرن واري مڇي
جِهرَ	جنهن وقت، جيڈي مهل	چِيُ، چِيُ	چيهون چيهون، ذرا ذرا، ٽڪر
جِهڙ	جڏهن، جنهن وقت		ٽڪر، پرزا پرزا
جِهل	اڻ ڄاڻائي		
	ح		
جِهِم	جنهن ۾	حَاجَت	ضرورت
جِهو	جهڙو	حَامِل	پيٽ واريءَ، ڏُڪي
جِيٽو	ساڃو	حِمَارُ	گڏهه
	ج		خ
جَارِن	جاڙين	خَبرداري	خبر رکندڙ، جاڻ
جَاهو	ٻاٻيهو	خَمرُ	شراب
جِپ	زبان		د
جِيرو	باهه	دَارُ	دنيا، جهان
		دُرس	صحي، جائز، حلال

www.maktabah.org

دُرُستُ	صحي، جائز، حلال	رِهَاءِ	جُڳاءِ، روا، جائز، مباح هجڻ
دوهَائِي	پکيءَ جو قسم	رَهِکَ	رهائش
	ذ	رِيهِ	(= ريهين) اُن ري، ان کان سواءِ
ذَارَان	انهن کان سواءِ		ز
ذُکو	ٽلهو ڏنڊو	زَبُونُ	حرام[1]
ذُڻِي	مالڪ، الله تعاليٰ		س
	ذ	سَارَ	خبر، معلومات
ذَائي	کاڀي	سَارَي	ياد ڪري، سنيالي
ذُکندوَ	تڪليف، سور، مرض، بيماري	سَاعت	وقت، مهل
ذُوڙيندو	ڏورينڊو، ووڙيندو، ڳولينڊو	سَامَاءِ	رهي، گذاري
ذُنبَ	عذاب سهڻ، سور ڏيڻ، صدما پهچائڻ	سَاندَن	سانڊڻ
ذُنبَرو	مڇيءَ جو قسم، ڪُرڙو	سَايَر	سائينر، مُنهنجا سائين
ذُونه	ڏانهن	سَائِي	سائين
ذُهُ	ڏهون	سُئَاءِ	بُڌائين
	د	سَبَاجَو	(= سباجهو) باجهارو، مهربان
دِرَگِي	دِگهي	سَترُ	ڍڪ، پردو
دِوري	دِوڙي، دُکي، پڇي	سِتَرانُ	سخت، ڏاڍو
	ذ	سِجُ	سج
ذَابِح	ڪُهندڙ، ڪاسائي	سَجهِ	سهنجو، سولو، موقعو، وجهه، اوزار، هٿيار
ذَبح	ڪُهڻ	سُجِي	بُڌجي
	ر	سَرَا	رهڻ جي جاءِ، محلات
رَاهکو	رهاڪو، باشندا	سُرَنِ	هلن، زمين تي سرندڙ جيت
رُپو	چاندي	سَقُرو	فائدو ڏيندڙ، عمدو
رِڙِي	رڙهي، نڪري، وهي هلي	سُکي	زمين
رَسَاڻِي	رسايا، پهچايا	سُنهَ وَينُو	اڻ طهريل
رَسِي	پهچي	سَندَانِ	سندن، انهن جا
روز	ڏينهن	سَنِي	(= سنهي) پيشاب

(1) جيتوڻيڪ "زبون" لفظ جي اصل ۾ معنيٰ ذليل، قليل، جُهريل به آهي، پر هتي مخدوم محمد هاشم ٺٽوي ڪلهوڙا دور جي محاوري پٽاندڙ "زبون" لفظ کي "حرام" جي معنيٰ ۾ آندو آهي.

www.maktabah.org

سُٹِهو	سٹو، ٻُڌو	ک	
سُونهارو	سونهن وارو، سهڻو	ڪِ	يا
سَهجَيرَو	سهنج، سولو، آسان	ڪَارَڻِ	واسطي، لاءِ، سبب
سُهڪايُ	(= سهڪايون) سوڪايون، سولايون، آسانيون	ڪَاري	اثرائتو ڏڪ يا زخر، موتمار، گهرو زخر
سِيڇاڻُو	ٽُرمچي (باز جي مادي)	ڪَاريري	ڪاري رنگ واري
سِيَار	گدڙ	ڪَانُ	ڪاڻي مان ٺهيل تير (سڇي سر ۾ لوهي ڇهنب هڻي ٺاهيل تير)
سِينگ	سڱن مان ٺهيل ڪمان، ڪمان		
س	سين، سان	ڪَتِيءَ	(= جمع ڪتيون) ستن ننڍڙن تارن جي ميڙ جو نڪڻ، تارن جو جهڳٽو
	ش		
شُتُر مُرغُ	اُٺ پکي	ڪُٽو	ماريو
	ص	ڪَٽِ	ڪجهه، ذرو، هرگز، مورهين
صَاحِبُ	الله تعاليٰ	ڪَرَ	جيڪر، جيڪڏهن
صَيدَ	شڪار ٽيل جانور	ڪَڑهو	ڪريو
	ظ	ڪَرِين	ڪن، گهُرن
ظَن	گمان، شڪ	ڪَرِيندِهِ	ڪندي
	ع	ڪَلو لڳڻ	سخت اڇ لڳڻ، ڦٽڪو ٽيڻ سوڪ يا الڻ ٽيڻ
عَاصِي	گنهگار	ڪَنجَ	ڪونج پکيءَ جو قسم
	ف	ڪوٽن	سڏڻ، ڪوٽڻ
فَاتِحا	سورة الحمد، مري ويل ماڻهوءَ لاءِ سورة الحمد پڙهڻ، دعا گهرڻ	ڪوڏ	هيڄ، شوق، چاهه، سڪ، اُڪير، پيار، خوشي
		ڪُهَاڑِ	ڪوهن
	ق	ڪَهي	چوي
قُنَرو	چگو، صحيح، جائز، حلال	ڪِيان	ڪيئان، ڪيڙا
قُني	ڦٽڪي، چُري پُري	ڪِيرَ	ڪِيڙ، ڪِيڙي، ڪِول
قُٹي قُٹي	ڦٽڪي ڦٽڪي	ڪِيرو	ڪير، لوهه جو قلعو
	ق	ڪِيُ	ڪيون
قَازُ	پکيءَ جو قسم		

www.maktabah.org

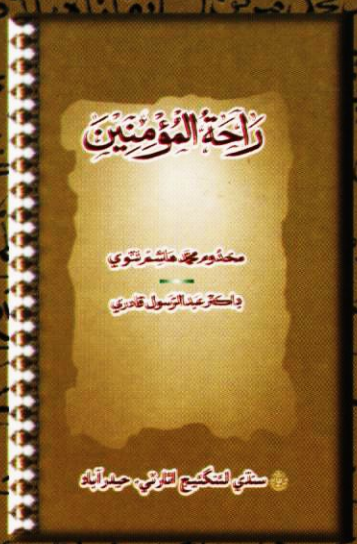
	ک		
کا	لاءِ، واسطي	لِقاء	الله تعالیٰ جو ڏسڻ، ديدار ڪرڻ
کارين	گهارين، گذارين، رهن	لَڳه	لاڳيتو
کاڻِي	ساڙي	لَڳهِ	لاڳيتو
کيڙ	(= ڪِڙ) پيٽ جانور جو، قر	لِنگڻ	عضون، بدن، جسم
کيَرن	ڪِيرڻ، تخم جهلڻ واري جاءِ، ٻچي داني	لُه	لوهه
کيرُو	ڪِيرو، چوڪرات (نوخير جنهن کي اڃان ڏاڙهي نه آئي هجي، لاسڙيات چوڪرو)	لَئِبو لَئِجي	ٻڌي ويهاريو ٻڌي ويهارجي
ڪُرکيريو	ڪڙ ڪهيتو، چانڊاٽو (اڏامندڙ جيت جنهن جي ڀڃ مان روشني نڪري)	لئي	واسطي، لاءِ، ڪاڻ
کرک	رڳ، نالي		
	م		
ڪُريا	پير، پاوا	مَاڙُو	ماڻهو
ڪٽيرو	گهٽو	مَاڳه	(= ماڳ) مڪان، جاءِ، هنڌ
کوُهَرَ	کوهه	مَاه	ماس، گوشت
کيڙُ پَرُکِ	کيڙ جي آبادي جي موقعي تي	مَنايُ	منايون، ڏوهه گناهه
کِينا	کائڻ کان	مَنَن	گنهگارن
کِيندو	کائيندو	مَڻي	مُنديءِ، سِريءِ سِسي
کِيڙ	کائڻ	مَجُوسِي	باهه جو پوڄاري، آتش پرست، گبر
کِيو	کيرو ٽيل عضوو	مَحرمُ	حج يا عمره ۾ احرام وارو
	گ	مَذبُوحُ	ڪنل جانور
گاءُ	گهاءُ، زخم	مَرتَبُو	پيرو، دفعو
گرن جو گُنگو	گهر ۾ رهندڙ، ڏاريل، پالیل گونگو	مُرتد	دين کان ڦريل، اسلام جو منکر، بي دين، ڪافر
گن	گهٽي	مَردي	مُڙسي
گينا	گهينا، ڏنبا	مَرکن	عزت لهن، سرخروئي حاصل ڪن
گِيهرَبو	گهِلبو، چڪبو	مِرُو	جهنگلي جانور
		مَري رَهيو	مري رهيو
		مَري وارو	مرگهي وارو

www.maktabah.org

مُعلم	پڑهايل، سيکاريل	وَبَال	گناهه
مُعَين	مقرر، نالي سان	وِترو	وڏيڪ، سرس، گهڻو، زياده
مَنجَا	انهن منجهان	وَجِبو	وجهبو، ڇڏبو
مَنجِس	(= منجهس) ان ۾	وَحشِي	جهنگ ۾ رهندڙ، جهنگلي
مُنِي	مُڏي	وَڏيرو	وڏو، گهڻو
مُو	مُئو	وَر	پلي
موچارو	سئو	وَرَن	رنگ
مُورَهِ	(=مورهين) مورڳو، هرگز	وَسَائِيدي	وسائيندي، آباد ڪندي، ڳوٺ ٻڌندي
مُهَ	مُنهن، ڏار	وِسواسِي	وسواس، شڪ شبهو
مُهَا	مُنهن، وات	وِسِهَن	مجن، عمل ڪن
مَهدَا	اڳيان، سامهون	وِلهَا	ٽلها، سجا، سڪٽا، نڌڻڪا
مَهدَاسِ	ان جي اڳيان	وِڙوء	ڳنڍيل، ملهيل
مِهرَ	مهرباني	وَهِڙ	وهڻ، ڊور، چوپايو جانور
مَهُو	مچر	وَهندِهِ	هلندي، ڦرندي
مَيرِي	(= ميڙي) قيامت جي ڏينهن	وِيَا	پيٽ مان ڄاول، اولاد، ٻڍ، نسل
ن		وَير	ويل، مهل
نَامُ	نالو	وَيسَرَنِ	ويسرڻ، غفلت ڪن، سستي ڪن
نَاءُ	نانءُ، نالو	هـ	
نِبَار	نِڄ، خالص، اصلي، چند	هَاجِ	ڪم
نَحر نِرتَ	اُٺ کي ڪُهڻ نظر، سوچ ويچار	هُد هُد	پکيءَ جو هڪ قسم، مشهور رنگين ۽ ڪلنگي وارو پکي، مرغ سليمان
نَرونو نِرِيَاءَ	رڳ، نالي نڑيءَ کان، نڑيءَ وٽان	هَذِهِ	(= هڏهين) هرگز، مورهين، هَرِ هَرِ، هوريان هوريان، آهستي آهستي
نِيَسُوري	سموري، سڄي	هَرري	هري هري، آهستي
نِگَيو	نڪتو، ظاهر ٿيو	هَڇِجَا	هنڌائڃ، لائڃ
نِهَايت	انتها، پڇاڙي	هُوند	جيڪر
نِيَاءِ	انهن مان	هَيج	شوق، چاهه، دل سان
و		هيڪاندو	گڏ ٿيو، گڏيو
وَانَا	ٽڪرا، پاڳا، حصا	هيڪُ	هڪ
وَاهِيَاءِ	چيائين، پڙهيائين	هَيكڙو	هڪڙو
وَاهِي	وهائي	هِي	هينئين، دل
وَائِي	ٻولي	هَئِي	هنئين

www.maktabah.org

www.maktabah.org

ISBN 978-969-9098-30-7

Rs. 120/=

www.maktabah.org